

ניקוטי מוהרי"ן

שיחות הר"ן

שיחה כב

עם

ביאור חברותא

ללימוד בעיון

טוב להיות מקורב
לצדיק אמיתי

אמר שהמתמיד בלימוד ספרו יהיה נעשה איש כשר באמת
ובעל מח גדול כי יש בה עמקות נוראה שאין בשום ספר
(חי"מ שמז שמח)

שיחות הר״ן סימן כב

מוגה על פי דפוס ראשון שנת תקעה שהדפים מוהרנ״ת בסוף ספורי מעשיות בשם ליקוטי מוהר״ן

טוב מאד מי שזוכה להיות מקורב לצדיק אמתי. כי לעתיד לבא כתיב לאחוז בכנפות הארץ וינערו רשעים ממנה. שיאחז בכנפות הארץ וינער את הרשעים. אבל מי שהוא מקורב לצדיק אמתי אזי יחזיק ויאחז עצמו בהצדיק ויהי׳ נשאר קיום. ולא יהי׳ ננער עם הרשעים מאחר שיחזיק ויאחז עצמו בהצדיק :

טוב מאד להיות מקורב לצדיק אמיתי

שיחות הר״ן אות כב

מקום וזמן אמירת התורה
לא ידוע

פתיחה

לעתיד לבוא כתיב, לאחז בכנפות הארץ וינערו רשעים ממנה. אבל מי שהוא מקרב לצדיק אמתי, אזי יחזיק ויאחז עצמו בהצדיק ויהיה נשאר קים ולא יהיה ננער עם הרשעים (שהר״ן כב): (לקוטי עצות צדיק קטז)

שיחות

אין

לקוטי הלכות

אין

קושיות

א. טוֹב מְאֹד מִי שֶׁזּוֹכֶה לִהְיוֹת מְקֹרָב לְצַדִּיק אֲמִתִּי – צ״ע בתורה ח׳ תנינא ולק״ה שלוחין ה׳ מבאר שאדם כל חייו צריך לחפש את הצדיק שעל ידו יזכה לברור המדמה שבו תלויה האמונה. ואילו כאן שמדובר בפקוח נפש מדוע אומר שזה רק טוב מאד ולא חיוב גמור כדי שלא נאבד לנצח?

ב. וְינַעֵר אֶת הָרְשָׁעִים – צ״ע מדוע עלי לחשוש שאתנער אז, האם אני רשע?

ג. ואת״ל שכן, מה יועיל לי האחיזה בצדיק, האם עי״ז יפקע ממני שם רשע?

ד. ואת״ל שהצדיק יפקיע ממני שם רשע, צ״ע כיצד? נראה שאפשר ע״י הצדיק ועצותיו לזכות להתגבר על התאוות ולזכות לחיות דקדושה כמבואר בתורה ח׳. וראה בסוף מעשה מבעל תפילה שבהתגלות האמת כל מי ששקוע בתאוות ממון אפילו קצת רוצה לקבור עצמו ורק מי שאחז בצדיק הצדיק נתן לו עצות להתמודד ולהתחזק. עוד ראה בהקדמה כוחו הגדול של הצדיק לתקן את אנשיו.

ה. ואת״ל שלא יפקע ממני שם רשע צ״ע היתכן שע״י אחיזה בצדיק גם רשע לא יתנער אז.

ו. ואת״ל שאכן גם רשע שאוחז בצדיק לא יתנער, צ״ע מה התועלת בזה לערב רע בטוב, הרי זה הפך הכוונה של הניעור שהוא לברור רע מטוב? נראה כי כל מי שיש בו תערובת טוב ורע א״א לאבד את הטוב עם הרע, כי לא ידח ממנו נידח, אלא מי שיאחז בצדיק הצדיק יוליך אותו בדרך שיתברר הטוב ע״י שיפול הרע. ורק מי שהוא רע גמור יאבד לגמרי. ונראה שבאמת א״א בעיני בשר לדעת מי טוב ומי רע, ומדברי רבנו בכלליות משמע שמי שחולק על הצדיק יש בו הרבה רע, ואעפ״כ גם הוא יתברר באיזה אופן כמו קורח שהיה בו הרבה טוב אעפ״כ כשלקח עצמו לחלוק על הצדיק התגבר הרע כל כך עד שא״א לבררו אלא בכמה אלפי שנים בגהנם.

ז. עיין חיי מוהר״ן אות לד/[ב]\ כשרבנו אמר סגולה להתמדה בלימוד, לא לדבר רע על שום יהודי, נשאל ואם הוא רשע גמור? וגער בו רבנו איך אפשר שאין בו נקודה טובה וע״י לימוד זכות והתבוננת ואין רשע כמבואר בתורה רפב. וא״כ מדוע כאן משמע שצריך לחשוב שאני רשע?

ח. ידוע ומובא בלק״ה ל״א פעמים שלא ידח ממנו נדח, וע״כ על שום טוב הקב״ה לא יוותר. וא״כ צ״ע מתי יהיה הברור הזה שהרשעים יאבדו לנצח. מוכרח שזה יהיה ברור אחרון כשכבר לא תהיה תערובת. כי זה ידוע ופשוט שיש רע בעולם ויש תערובת רע בטוב, והגאולה הנצחית תהיה רק לטוב גמור, וא״א ברגע אחד לברר טוב מרע, על כן מוכרח שברור התערובת עצמה תהיה לפני כן ורק בסוף ממש ינער הקב״ה את הארץ ואזי הרשעים הגמורים יפלו והנשארים קדוש יאמר להם ויזכו לגאולה.

[א] יד עד ב תשרי תשפו ירושלים. תיקונים א׳ ב׳ חשון תשפו

[ב] **חיי מוהר״ן אות לד** – (שיחות השייכות לתורות לד) אֶחָד שָׁאַל אוֹתוֹ בְּעֶרֶב־רֹאשׁ־הַשָּׁנָה הָאַחֲרוֹן בְּאוּמָן סָמוּךְ לְהִסְתַּלְּקוּתוֹ עֵצָה לְהִתְמַדָּה הֵשִׁיב לוֹ שֶׁלֹּא יְדַבֵּר עַל שׁוּם אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל. כִּי כָּל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל יֵשׁ לוֹ אוֹת בְּהַתּוֹרָה וְכוּ׳ וּכְשֶׁמְּדַבֵּר עַל אֶחָד מוֹשֵׁךְ אֶת עַצְמוֹ מֵהַתּוֹרָה מֵחֲמַת שֶׁמּוֹצֵא פְּגָם חַס וְשָׁלוֹם בְּאוֹת מֵהַתּוֹרָה שֶׁהוּא שׂוֹרֵשׁ נַפְשׁוֹ שֶׁל זֶה הַמְּדַבֵּר עָלָיו כַּמְבֹאָר בְּמָקוֹם אַחֵר (שִׂיחוֹת הָר״ן צא). וְשָׁאַל אוֹתוֹ וְאִם רוֹאִין שֶׁהוּא רָשָׁע גָּמוּר גָּעַר בּוֹ רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה אֵיךְ אַתָּה אוֹמֵר עַל אֶחָד מִיִּשְׂרָאֵל שֶׁהוּא רָשָׁע גָּמוּר הֲלֹא נִמְצָא בּוֹ בְּוַדַּאי עוֹד מְעַט טוֹב אוֹ אֵיזֶה נְקֻדָּה טוֹבָה שֶׁשָּׁם אֵינוֹ רָשָׁע. וְהִזְכִּיר אָז עִנְיָן וְעוֹד מְעַט וְאֵין רָשָׁע הַמְבֹאָר בְּהַתּוֹרָה אֲזַמְּרָה לֵאלקַי בְּעוֹדִי עַיִן שָׁם:

ט. צ״ע הרי זה יהיה לעת״ל, ומה תועיל לי ההתקרבות לצדיק היום. הרי מי שכבר יסתלק קודם יתברר הטוב מהרע שבו בגהנם או נהר דינור ולא יצטרך את הברור המבואר כאן.

י. צ״ע רבנו אמר שיחה זאת בזמנו, וכוונתו היתה על עצמו, שהרי הוא היה צדיק הדור אז, אע״פ שמסתמא ידע שמשיח יבוא רק בעוד יותר ממאתים שנה אם לא יותר. ורק אז יתקיים לאחוז בכנפות הארץ וינערו וכו׳. וא״כ מדוע אמר שטוב להתקרב לצדיק עכשיו לתועלת שתהיה רק בעתיד כל כך רחוק? ואולי כיון שצריך לחכות למשיח בכל יום שייך לומר שיחה זו מצד הצפיה לישועה שתבא בכל יום.

יא. צ״ע אם לעתיד לבא המדובר כאן הוא בימי משיח, מדוע אומר רבנו להתקרב לצדיק הדור ולא למשיח בעצמו?

יב. צ״ע היתכן שע״י שאני אתקרב לצדיק זה יעזור לצאצאי שלא יתנערו עם הרשעים?

יג. צ״ע האם אע״פ שהפסוק ״לאחוז בכנפות הארץ וינערו רשעים ממנה״ נאמר על אחרי התחיה כשכבר לא תיהיה תערובת רע וטוב כלל. האם רבנו מדבר כאן גם על הברורים שיקדמו לזה שגם הם בחי׳ לאחוז בכנפות הארץ וינערו רשעים ממנה?

יד. צ״ע האם כוונת רבנו שלבד מהניעור האחרון יהיו עוד ניעורים דהיינו כל מי שאחוז בארציות, דהיינו שחיותו בעיקר מגשמיות ולא מרוחניות נקרא לעניין זה רשע. ועתיד הקב״ה לאחוז בכנפות הארציות הזו: דהיינו או לגלות את האמת וממילא יתביישו בעצמם ויברחו, או לאחוז ולמנוע אותה מהם, והרשעים לא יוכלו לסבול זאת ויעזבו את הקדושה. עיין בספר טוב הארץ סוד חבלי משיח/[ג] ובחסד לאברהם (ה׳ לז) שחבלי משיח יהיו ברור ע״י יסורים גדולים בכל התחומים ובסופם יהיה ברור אחרון במ״ה ימים במדבר חסרי כל, רק שרשי אילנות מאכלם. ואח״כ יתקיים לאחוז בכנפי הארץ וכו׳. וצ״ע שלכאורה זה כבר התקיים בברור שלפני כן ע״י היסורים. ואולי אפ״ל שזה החידוש של רבנו שאע״פ שלאחוז בכנפות הארץ וינערו רשעים, פשוטו לפי החסד לאברהם ביטול הרשעה לגמרי בסוף אחרי כל הברורים. רבנו מחדש שגם הברור שלפני כן הפלת הרשעים שכל חיותם רק גשמיות, ע״י הייסורים שבחבלי משיח. ואע״פ שזה לא יהיה הברור החרון כי עדיין ישאר קצת תערובת רע וטוב אעפ״כ גם זה נקרא לאחוז בכנפות הארץ וינערו רשעים ממנה.

טו. צ״ע מה הן כנפות הארץ שבהן יאחז כדי לנער את הרשעים ממנה. ואם הכוונה לארציות דהיינו עניות וכל הנאה גשמית תתבטל ומי שכל חיותו מגשמיות יאבד חיותו, צ״ע מדוע נקרא יאחז בכנפות, ולא בכל הארץ. אולי הן ארבע צדדים שבהנאות הגשמיות דהיינו ד׳ ראשי התאוות שלהם וצ״ע. עיין תורה ח׳ אות ח׳ שד׳ כנפות הארץ הן בחי׳ ד׳ ציציות בחי׳ הטוב שבד׳ יסודות ובהם יאחז וינער את הרשעים. ובתורה ד׳ עפ״י משנת חסידים (לרבי עמנואל ריקי) מבואר שכל התאוות ומדות רעות הן מהרע שבד׳ יסודות. נמצא שניעור הרשעים הוא ביטול הרע שביסודות ממילא כל מי שחיותו מהסט״א יאבד חיותו ויפול.

[ג] **טוב הארץ** לרבי נתן שפירא – בביאור חבלי משיח (כנראה העתקה מחסד לאברהם)– ועתה נבאר עוד דע שהגאולה תהיה בעזה״י בסוד שמאל דוחה. דהיינו מאריכין בגלות עוד ששה חדשים מתשרי שמאל דוחה. עד ניסן ימין מקרבת כי בששה חדשים אלו יהיה בעוני וצרה וצירוף כמ״ש למטה. עד שישובו כולם ויהי כל ישראל זוכים לגאולה. ע״י היסורים והגלות ועוני לעת בוקר. כאומרו והשארתי בכם עם עני ודל וחסו בשם ה׳. והתועלת המגיע בזה הוא. כי אם יגאלו בסוד הגבורה ימעטו ח״ו מישראל הרבה. כי מצד הדין יהיה כליה בשונאיהן של ישראל. ואותם הנשארים יהיה בכבוד גדול. ואין זו הכוונה. אלא שישובו ויזכו כולם. כי אם יתמעטו ח״ו. ימעט כבוד העליון. ויתמעטו המקורות העליונות. כי ברוב עם הדרת מלך. שאין השכינה שורה בפחות מס׳ רבוא. ולכן יעמוד העולם עד מלאת עת הגאולה. ולא יפחתו משעורם. ויזכו כולם. וירבה כבוד שמים. וירבו מקורות השפע. **והענין דע** שהגאולה יש לה ב׳ עתות. בעתה דהיינו שתהיה הגאולה לישראל בנחת. עת לשחוק. ולא יזכו אלא הכשרים שבהם לימות המשיח: וכל החוטאים לא יזכו. אלא א׳ מעיר ושנים ממשפחה. ויש עת שילחץ עני בעניו וישובו בתשובה. ויזכו כולם. אפילו החייבים. והיינו שתרבה הצרה אשר כמוה לא נהייתה. שאין לישראל אז כי אם גויתם. מרוב עוני. ותרבה הבכיה. ויתרככו הלבבות הקשים מרוב הצער. והיינו שכבר לא נשארה הבטחה אלא בבורא השמים. כי לפעמים הרבה תתעורר הבכיה על צרת ענין א׳. והם בנחת מצרת הלחם. או בצער מצרת הלחם והם בנחת מצרת המים. או הם בצרת המים והם בנחת מצער העוני. וכיוצא בזה כמה מיני צרות. והיינו משגב לעתות בצרה. אמנם צרה שתהיה להם אז. תהיה צרה כוללת כל הצרות ביחד. עד שלא יהיה שום נחת משום בחינה. דהיינו בכיה דדלות אין לחם ואין שמלה אין נחת אין מושב אין בית ואין עיר אין כסות בקרה. אלא כל אחד ואחד אין לו כי אם גויתו מצד השביה והמ״יתה ומהחרב. שהקב״ה מחליף להם מיתה בעוני. והיינו מ״ה ימים שעתידין ישראל לצאת מירושלם להיות במדבר העמים. כענין שהיה לוט בהפיכת סדום שלא הציל בידו אפילו פיסת בר. ויצא אל המדבר. ממש דומה בדומה כן יהיה צרתן של ישראל. וכולם יהיו נפוצים על פני המדבר. שכל צרות שעברו ישראל מעולם לא יהיה כצער הזה. עד ששם יתגלה משה רבינו ע״ה לישראל. ויבכה עמהם בצרתם. כדרך שבא ובכה עמהם על נהרות בבל. ושם ימנו ישראל מ״ה ימים. כנגד מדת מרע״ה שהוא שם מ״ה. ולא יאכלו שם אלא מה שימצאו במדבר שרשים מלוחים. ואז ישובו שם כולם בתשובה. ומי שלא יוכל לסבול. ויאמר נתנה ראש וילך אל האומות ויתערב עמהם. והשאר יצטרפו בצער ההוא כל אחד ואחד כפי שיעור עונו. והצדיק יתברך השורש המלוח במעיו כמן. ויחזק באלהיו. והבניני ישובו בתשובה והרשע ידחה או ישוב ויצטער. ואין כח ביד מרע״ה אלא לבכות עמהם ותרבה הבכיה והתשובה שם. ומיד יקומו מתי המדבר. ותצמח גאולה וחירות. ומיד יבאו גאולים לירושלים הבנויה. ובית המקדש הבנוי. ותבא עמהם השכינה. ותשרה במקדש. ויבאו דגלים כמו צאתם ממצרים. ואז יאחז הקב״ה בכנפות הארץ וינערו רשעים ממנה. עכ״ז אין להם כי אם גוייתם. ואח״כ יעשרו עושר גדול מביזת הים. ומביזת גוג ומגוג שימצאו. ועכ״ז אין להם שמחה אלא בבנין ב״ה. כדכתיב זה היום עשה ה׳ נגילה ונשמחה בו:

טז. לאחוז בכנפות הארץ וינערו רשעים ממנה – צ״ע מה הן הכנפות ארץ? ואולי מלשון (ישעיה ל׳ כ׳)/[ד] ״ וְנָתַן לָכֶם אֲדֹנָי לֶחֶם צָר וּמַיִם לָחַץ וְלֹא יִכָּנֵף עוֹד מוֹרֶיךָ וְהָיוּ עֵינֶיךָ רֹאוֹת אֶת מוֹרֶיךָ ״ וכעין תורה צ״ח נתן עיניו בו ונעשה גל של עצמות. וכך גם כשיתקיים ״ולא יכנף עוד מוריך״ דהיינו כשיתגלה הקב״ה ותתגלה האמת שתמלא הארץ דעה את ה׳, ואזי לא ירצו לאכול ולשתות אלא מעט ובלחץ. ואזי הרשעים כשתתגלה להם האמת בכל עוצמתה יאבדו את חיותם שהיא גשמית וגם מרוב בושה יקברו את עצמם. כמבואר בסיפורי מעשיות סוף מעשה מבעל תפילה שמי שהיה שקוע בתאוות ממון יחפור בור לקבור את עצמו.

יז. צ״ע כיון שמנער את כל הארץ ע״י שאוחז בכנפיה מדוע רק הרשעים יתנערו ממנה? נראה שהכוונה למי שאוחז בארציות, ואחיזת הכנפות היא החלשת ההנאה מכל גשמיות/[ה] ואזי מי שכל חיותו מארציות לא תהיה לו חיות אחרת ויפול ליאוש. ועיין מדרש תהלים מו אות ב׳/[ו] עה״פ ״לא נירא בהמיר ארץ״ שהצדיקים יהיו דבקים בה׳. ובגרסת בובר הגרסא שהצדיקים יהיו דבוקים בכסא הכבוד תחת כנפי השכינה. ונ״ל שהכוונה כנ״ל כיון שרגילים לחיות רוחנית תהיה להם חיות מהקב״ה. ועיין שיחות הר״ן צו שרבנו אמר שצריך כבר בעולם הזה להרגיל עצמו לחיות כמו בעולם הבא דהיינו מופרש מהתאוות.

יח. כיון דלא ידח ממנו נדח נמצא שא״א שאיזה טוב יאבד עם הרע, צ״ע מדוע טוב להתקרב לצדיק, הרי ממילא לא יכול הקב״ה לנער את מי שעדיין יהיה בו איזה טוב. נראה בפשטות שהקב״ה יכול לעשות זאת גם בגהנם, אלא שרוצה יותר האדם יעשה זאת בעצמו בעוה״ז. אבל נראה שגם בעוה״ז יש מציאות שאדם בבחירתו מאבד את הטוב שבו ומקבל את הרע של חברו כגון בלעם וקורח כמבואר בשער הפסוקים/[ז] להאריז״ל שבלעם היה בו ניצוץ קדוש שעל ידו זכה להשארת השכינה ואח״כ איבד אותו והתנקז כל רשע של משה רבנו בו וכל הטוב שלו במשה. וכן (שער הגלגולים הקדמה לו) ״ויקח קרח״ היינו שלקח מקח רע, את הרע שברוח של קין שהיה במצרי שהרג משה.

יט. צ״ע כיון שלמעשה א״א שיגאלו הרעים עם הטובים, כמבואר כאן שהקב״ה ינער את הרשעים. א״כ מדוע כשיבוא אליהו לבשר על הגאולה אמר רבי יהודה במשנה בעדויות/[ח] שלא יגלה מי הן המשפחות הפסולות שנתערבו בישראל? נראה שגם משפחה פסולה אין הכוונה שאין בה טוב, ועל כן הברור יהיה באופן הנ״ל שמי שהוא רע בעצמו יתנער.

כ. איך אדע מי הוא הצדיק האמת כדי להתקרב אליו?/[ט] מוהרנ״ת כותב בלק״ה כ״פ (מנחה ו׳ ה׳ ומתנת שכיב מרע ג׳ ה׳) החפץ באמת דהיינו שמתפלל וצועק ומבקש על זה באמת מוסרין לו מלאך של אמת.

כא. האם אין עצה למי שעדיין לא מצא את הצדיק האמת שבדורו? כגון בזמן רבנו האם הועילה ההתקרבות לבעש״ט אע״פ שכבר הסתלק, שהרי גם הוא צדיק אמיתי, או דווקא התקרבות לצדיק הדור חי. והכי נמי כיון שרבנו אמר שגם משיח יתן את העצות של רבנו, האם כשיבוא משיח, גם מי שלא יתקרב אליו אבל יאחז בעצות של רבנו יחשב אחיזה בצדיק. דבשלמא לעניין כל הטובות שזוכים ע״י ההתקרבות לצדיק, כגון בתורה ד׳ ע״י הסתכלות וצדקה ווידוי/[י], אבל התועלת שמדבר עליה כאן היא לעתיד לבוא, א״כ האם זה משנה אם היה מקורב לצדיק אמיתי חי או לכל צדיק אמיתי שבאיזה דור..

[ד] **ישעיה פרק ל** (כ) וְנָתַן לָכֶם אֲדֹנָי לֶחֶם צָר וּמַיִם לָחַץ וְלֹא יִכָּנֵף עוֹד מוֹרֶיךָ וְהָיוּ עֵינֶיךָ רֹאוֹת אֶת מוֹרֶיךָ:

פרש״י – (כ) לחם צר ומים לחץ – לא תהיו כרוכים אחר תענוגים כאשר אתם עתה כמה שנאמר השותים במזרקי יין (עמוס ו׳) הנה ששון ושמחה (ישעיהו כב). ולא יכנף – לא יתכסה ממך בכנף בגדיו כלומר לא יסתיר ממך פניו. מוריך – הקב״ה המלמדך להועיל:

[ה] **עיין תורה ח׳ אות ח׳** שכנפות הארץ בחי׳ ד׳ צציות בחי׳ ד׳ יסודות דקדושה, וכשינער את הארץ אזי יבטל את אחיזת עשו בחי׳ איש שעיר בחי׳ טלית אדומה מד׳ יסודות דהיינו הרע שבהם שמהם כל התאוות הרעות כמבואר בתורה ד׳ עפ״י משנת חסידים.

[ו] **מדרש תהלים** מזמור מו אות ב׳ – על כן לא נירא בהמיר ארץ. אמרו בני קרח אל תיראו אותו היום שעתיד הקב״ה לנער את הרשעים מן הארץ שנאמר (איוב לח יג) לאחוז בכנפות הארץ וינערו רשעים ממנה. ואומר (ישעיה סה יז) כי הנני בורא שמים חדשים וארץ חדשה. והיכן צדיקים עומדים באותה שעה (דברים ד ד) ואתם הדבקים בה׳ אלקיכם. אמרו להם בני קרח אל תיראו אנו רואים כל הנסים שעשה עמנו הקב״ה. שנאמר (במדבר טז לב) ותפתח הארץ את פיה. והיכן היינו באותה שעה באויר היינו. וכן הוא אומר (שם כו יא) ובני קרח לא מתו. ר׳ נחמיה אומר לא הוה כן. אלא בשעה שנפתחה הארץ ונבלעו העמיד להן הקב״ה כתורן הספינה. וכן הוא אומר (שם י) ויהיו לנס. וכן אמרו בני קרח אל תיראו יודעין אנו מה עשה עמנו הקב״ה לא נירא בהמיר ארץ. ואומר (ישעיה נד י) כי ההרים ימושו:

[ז] **שער הפסוקים** (להאריז״ל) שמות ד״ה והנה בחי׳ בלעם כבר נתבאר כי הוא הרע של הבל

[ח] **משנה מסכת עדיות** פרק ח (ז) אָמַר רַבִּי יְהוֹשֻׁעַ, מְקֻבָּל אֲנִי מֵרַבָּן יוֹחָנָן בֶּן זַכַּאי שֶׁשָּׁמַע מֵרַבּוֹ וְרַבּוֹ מֵרַבּוֹ, הֲלָכָה לְמֹשֶׁה מִסִּינַי שֶׁאֵין אֵלִיָּהוּ בָּא לְטַמֵּא וּלְטַהֵר לְרַחֵק וּלְקָרֵב, אֶלָּא לְרַחֵק הַמְקוֹרָבִין בְּזִרּוֹעַ וּלְקָרֵב הַמְרֻחָקִין בְּזִרּוֹעַ. מִשְׁפָּחַת בֵּית צְרִיפָה הָיְתָה בְעֵבֶר הַיַּרְדֵּן וְרִחֲקָהּ בֶּן צִיּוֹן בְּזִרּוֹעַ, וְעוֹד אַחֶרֶת הָיְתָה שָׁם וְקֵרְבָהּ בֶּן צִיּוֹן בְּזִרּוֹעַ, כְּגוֹן אֵלּוּ, אֵלִיָּהוּ בָּא לְטַמֵּא וּלְטַהֵר לְרַחֵק וּלְקָרֵב. רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר, לְקָרֵב, אֲבָל לֹא לְרַחֵק. רַבִּי שִׁמְעוֹן אוֹמֵר, לְהַשְׁווֹת הַמַּחֲלֹקֶת. וַחֲכָמִים אוֹמְרִים, לֹא לְרַחֵק וְלֹא לְקָרֵב, אֶלָּא לַעֲשׂוֹת שָׁלוֹם בָּעוֹלָם, שֶׁנֶּאֱמַר (מלאכי ג) הִנֵּה אָנֹכִי שֹׁלֵחַ לָכֶם אֶת אֵלִיָּה הַנָּבִיא וְגוֹ׳ וְהֵשִׁיב לֵב אָבוֹת עַל בָּנִים וְלֵב בָּנִים עַל אֲבוֹתָם:

תפארת ישראל /יבין/ [מג] לקרב אבל לא לרחק – אפילו הידועים בפסול כשנתערבו ישתוק:

[ט] **ובפרט** לפי כל מה שאומר רבנו בעניין הצדיק האמת שמעשיו הפך ההלכה כמבואר בתורה קמ ונדמה שאין בו שום קדושה כמבואר בתורה רמג ובכוונה גורם שיחלקו עליו כמבואר בחיי מוהר״ן תב.

[י] **אע״פ** שמבואר שם בפל״ח שגם היום אפשר לזכות לבחי׳ מזה. אבל השלימות היא כשהוא חי.

כב. כי לעתיד לבא כתיב לאחוז בכנפות הארץ וינערו רשעים ממנה – צ״ע האם העתיד לבא יכול להיות בכל יום או רק אחרי ביאת משיח שיבב״א. לכאורה מדברי רבנו כאן משמע שצריך לחוש בכל יום. ונ״ל שיהיה בהתגלות משיח. אבל אפשר לדחות שהכוונה שע״י התקרבות היום יועיל לי להיות מהצדיקים לעתיד לבא.

כג. צ״ע מה הכוונה להחזיק ולאחוז בצדיק שעל ידה לא יהיה ננער? הרי אין הכוונה לאחיזה גשמית אלא רוחנית. עיין תורה כ/[א] ותורה יג/[ב] שמי שנמצא אצל הצדיק בשעה שאומר תורה הצדיק מעלה נפשו בעיבור כדי להוריד תורה ועל כן מוכרח לברר ממנה את הרע כדי שתוכל נפשו לבא לפני המלך.

כד. אֲבָל מִי שֶׁהוּא מְקֹרָב לְצַדִּיק אֲמִתִּי אֲזַי יַחֲזִיק וְיֹאחֵז עַצְמוֹ בְּהַצַּדִּיק וְיִהְיֶה נִשְׁאָר קַיָּם – צ״ע האם ההתקרבות והאחיזה הם דבר אחד או גם המתקרבים רק מי שיחזיק ויאחז ינצל.

כה. אֲזַי יַחֲזִיק וְיֹאחֵז עַצְמוֹ בְּהַצַּדִּיק.... ...מֵאַחַר שֶׁיַּחֲזִיק וְיֹאחֵז עַצְמוֹ בְּהַצַּדִּיק – לשון זה חוזר פעמים בשיחה זו – וצ״ע האם יחזיק ויאחז, הם דבר אחד, או שני עניינים, וינצל רק מי שגם יחזיק וגם יאחז. ואת״ל שכן מה החילוק בין להחזיק ולאחוז. עיין יאיר אור למלבי״ם ששניהם עניין אחיזה אלא שאחיזה היא בחוזק יותר. וכן ביאר ביריעות שלמה ו׳ ב/[ג] שלהחזיק הוא משרש חזק. ולפ״ז אולי כוונת רבנו שע״י שתחילה יחזיק בחוזק עי״ז ישאר אחוז בצדיק כשיתקיים לאחוז בכנפות הארץ ולא יתנער עם הרשעים.

הקדמה

שיחה קצרה זו היא על מה שאמר איוב ״לאחוז בכנפות הארץ וינערו רשעים ממנה״ ופרשו חז״ל שלעתיד לבוא יאחז הקב״ה בכנפות הארץ וינער אותה מהרשעים. ולכאורה אומר רבנו שרשע שיאחז בצדיק לא יפול. ועל כן טוב לכל אחד להתקרב ולהחזיק ולאחוז בצדיק אמיתי. וקמ״ל שכל אחד צריך לחשוש שגם הוא נחשב רשע כלפי הברור הקשה שיהיה ביום הדין הגדול. וקמ״ל שע״י אחיזה בצדיק גם רשע ינצל, אע״פ שלכאורה זה הפך כוונת הברור שיהיה לברר רע מהטוב. אבל באמת ידוע (שישׁ״ק ג׳ קלח) מימרא דמוהרנ״ת עה״פ (איוב ג׳) ״גדול וקטן שם הוא״, שבעוה״ז לא יודעים באמת מי גדול ומי קטן. ונראה הכוונה כי האדם יראה לעיניו ורק החיצוניות נגלה לו ונדמה לו גדול מי שמעשיו גדולים. אבל גודל הכסופים והפנימיות והמניעות נעלמים מעיני האדם/[ד].

[א] **תורה כ׳ אות ד׳** – כָּל אִלּוּ הָאֲנָשִׁים הָעוֹמְדִים בְּשָׁעַת הַדְּרוּשׁ, נִכְנָע רִשְׁעָתָם עַל־יְדֵי הַטּוֹב שֶׁבָּהֶם הַדּוֹרֵשׁ, וּלְפִי הַהַכְנָעָה, כֵּן נִכְנָעִים הָאוֹיְבִים, הַיְנוּ הַקְּלִפּוֹת הַשּׁוֹכְנִים סְבִיב לֵב הָעֶלְיוֹן, בִּבְחִינַת (יחזקאל ה׳:ה׳): זֹאת יְרוּשָׁלַיִם שַׂמְתִּיהָ בְּתוֹךְ הַגּוֹיִם; וְהִיא לֵב, בִּבְחִינַת (ישעיהו מ׳:ב׳): דַּבְּרוּ עַל לֵב יְרוּשָׁלַיִם: **וְזֶה בְּחִינַת מַטֶּה**, שֶׁאָמַר הַקָּדוֹשׁ־בָּרוּךְ־הוּא לְמֹשֶׁה: קַח אֶת מַטֶּךָ וְהַקְהֵל אֶת הָעֵדָה. **מַטֶּה זֶה בְּחִינַת מֶמְשָׁלָת וְכֹחַ הַצַּדִּיק שֶׁנַּעֲשֶׂה עַל־יְדֵי עֲבוֹדָתוֹ, שֶׁעַל־יָדוֹ נִכְנָעִים כָּל הָאוֹיְבִים, הֵן לְמַטֶּה הֵן לְמַעְלָה.** וְזֶהוּ (תהילים ק״י:ב׳): מַטֵּה עֻזְּךָ יִשְׁלַח ה׳ מִצִּיּוֹן; הַיְנוּ הַמִּצְוֹת וּמַעֲשִׂים טוֹבִים, שֶׁהֵן צִיּוּנִים לְדִבְרִים עֶלְיוֹנִים, שֶׁמֵּהֶם נַעֲשֶׂה מַטֵּה־עֹז לְהַכְנִיעַ אוֹיְבִים. וְזֶה: רְדֵה בְּקֶרֶב אֹיְבֶיךָ. נִמְצָא, מִי שֶׁהוּא אֵצֶל הַחָכָם בְּשָׁעַת בֵּאוּר הַתּוֹרָה, נִמְצָא שֶׁנִּכְנָע הָרַע שֶׁלּוֹ כַּנַּ״ל:

[ב] **תורה יג אות [ב]** וְזֶה בְּחִינוֹת הִתְגַּלּוּת הַתּוֹרָה שֶׁל לָעֲתִיד לָבוֹא, כְּמוּבָא בַּזֹּהַר (ג), שֶׁלָּעֲתִיד יִתְגַּלֶּה אוֹרְיְתָא דְּעַתִּיקָא סְתִימָאָה; כִּי עִקַּר קַבָּלַת הַתּוֹרָה עַל יְדֵי הַשֵּׂכֶל, שֶׁהוּא מֹשֶׁה מָשִׁיחַ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (מִשְׁלֵי כא): ״עִיר גִּבֹּרִים עָלָה חָכָם״. וּמִי שֶׁיֵּשׁ לוֹ בְּחִינַת מֹשֶׁה מָשִׁיחַ, יוּכַל לְקַבֵּל תּוֹרָה, וְיָכוֹל לְהַמְשִׁיךְ הָאֲרַת הַתּוֹרָה לְלַמֵּד שְׁאָר בְּנֵי אָדָם; כִּי הִתְגַּלּוּת הַתּוֹרָה בָּא מִיחוּדָא דְּקֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא וּשְׁכִינְתֵּהּ, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שָׁם א): ״שְׁמַע בְּנִי מוּסַר אָבִיךָ״ וְכוּ׳ ׳אָבִיךָ׳ דָּא קֻדְשָׁא בְּרִיךְ הוּא, ׳וְאֶמֶךָ׳ דָּא כְּנֶסֶת יִשְׂרָאֵל (זֹהַר יִתְרוֹ פּה. פִּינְחָס ריג.); וְיִחוּדָם עַל יְדֵי הַעֲלָאַת נַפְשׁוֹת יִשְׂרָאֵל בִּבְחִינַת מַיִן נוּקְבִין, וְהֶחָכָם יָכוֹל לְקַח הַנְּפָשׁוֹת וּלְהַעֲלוֹתָם בִּבְחִינַת מַיִן נוּקְבִין, בִּבְחִינַת (שָׁם יא): ״וְלֹקֵחַ נְפָשׁוֹת חָכָם״, וְעַל יְדֵי הַיִּחוּד הַזֶּה נוֹלָד הַתּוֹרָה; וּכְשֶׁעוֹלֶה הֶחָכָם עִם הַנְּפָשׁוֹת, בִּבְחִינַת עִיר גִּבֹּרִים עָלָה חָכָם, עַל יְדֵי זֶה ״וַיֹּרֶד עֹז מִבְטָחָה״:

אות [ג] וְנֶפֶשׁ זֶה בְּחִינַת רָצוֹן, שֶׁכָּל אִלּוּ בְּנֵי אָדָם הַבָּאִים לַחֲכַם הַדּוֹר, כָּל אֶחָד וְאֶחָד יֵשׁ לוֹ אֵיזֶהוּ רָצוֹן, **וְהַצַּדִּיק לוֹקֵחַ כָּל הָרְצוֹנוֹת וְעוֹלֶה עִמָּהֶם, וְאַחַר כָּךְ ״וַיֹּרֶד עֹז מִבְטָחָה״, בִּבְחִינַת (יְחֻזְקֵאל א): ״וְהַחַיּוֹת רָצוֹא וְשׁוֹב״; ׳רָצוֹא׳ בַּעֲלִיּוֹת הַנְּפָשׁוֹת, ׳וְשׁוֹב׳ בְּחֶזְרַת הַנְּפָשׁוֹת, עִם הִתְגַּלּוּת הַתּוֹרָה.** וְזֶה שֶׁמּוּבָא בְּתִקּוּנֵי זֹהַר (תִּקּוּן ע, קט.): ׳רָצוֹא׳ דָּא נוּרִיאֵל, ׳וְשׁוֹב׳ דָּא מְטַ״ט שַׂר הַפָּנִים; **נוּרִיאֵל דָּא נוּר דָּלוּק (זֹהַר בְּרֵאשִׁית כג: וּבְתִקּוּנָא שְׁבְעִין) בַּחֲמִימוּת תַּאֲוַת מָמוֹן, וְשׁוֹב דָּא מְטַ״ט שַׂר הַפָּנִים, דְּאִיהוּ רָשִׁים בְּשֵׁם משׁ״ה, דְּאִיהוּ מָשִׁיחַ; שֶׁהוּא ״רוּחַ אַפֵּינוּ״, שֶׁעַל יָדוֹ נִשְׁתַּכֵּךְ הַחֲמִימוּת. וְזֶה: שָׁכְכָה גִּימַטְרִיָּא מֹשֶׁה (זֹהַר בְּהַר קיא: פִּינְחָס רלא.), שֶׁהוּא מְשַׁכֵּךְ אֱלִילֵי כֶּסֶף וְזָהָב; רָצוֹא דָּא רָצוֹן, שֶׁהוּא הַנֶּפֶשׁ, וְשׁוֹב דָּא מֹשֶׁה, שֶׁמְּקַבֵּל הַתּוֹרָה:**

[ג] **יריעות שלמה** (לרבי שלמה פפנהים) חוברת ו׳ יריעה ב׳ – **שמושי ״אחז״** שהנחתו על התפיסה הפשוטה, ״והנה איל אחר נאחז בסבך״ (בראשית כב, יג), ״וידו אוחזת בעקב עשו״ (בראשית כה, כו), ״ואחוז בזנבו״ (שמות ד, ד), ״חיל אחז יושבי פלשת״ (שמות טו, יד), ״אָחוּז אחד מן החמשים״ (במדבר לא, ל) ודומיהם כולם להוראת התפיסה הפשוטה השוה בכל דבר שיש בו יכולת לתפוס דבר. ושרש ״אחז״, ״חז״ מלשון ״מחוז״ ותפיסת גבול כמו ״מחוז חפצם״ (תהלים קז, ל), ״ועם שְׁאוֹל עשינו חוזה״ (ישעיה כח, טו) שהתופס תופס רשות וגבול ברשותו של הנתפס לפיכך נקרא ״אחז״:. **שמושי ״חזק״** שהוראתו הפרטית על התפיסה בכח, אמר ״והחזיקי את יָדֵךְ בו״ (בראשית כא, יח), ״וישלח ידו ויחזק בו״ (שמות ד, ד), ״ועודך מחזיק בם״ (שמות ט, ב), ״והחזיק בה האיש״ (דברים כב, כה), ״ויחזק בכנף מעילו״ (שמו״א טו, כז), ״והחזקתי בזְקָנוֹ״ (שמו״א יז, לה) ודומיהם, כולם על התפיסה בכח ע״י השתמשות הכח המשאיי שנתבאר ענינו לעיל:

[ד] **וכעין זה מצינו** במי שדר בארץ ישראל. ראה טוב הארץ עמ׳ יט (מהדו׳ תרנא) בשם הרמ״ק – דע כל מי שדר בארץ ישראל נקרא צדיק גם שאינו צדיק כפי הנראה, שאם לא היה צדיק היתה הארץ מקיאה אותו כדכתיב ותקיא הארץ את יושביה וכיון שאינה מקיאה אותו בוודאי נקרא צדיק אעפ״י שהוא נראה בחזקת רשע: (הובא גם בחסד לאברהם ג׳ יב). ומכלל הן אתה שומע לאו דהיינו מי שיוצא מהארץ או יכול ולא בא אליה. וכן כתוב והנותר בציון קדוש יאמר לו. דהיינו שעומד בנסיונות הקשים שיש ושיהיו בא״י דייקא.

בעניין ההתקרבות לצדיק והתקשרות לצדיק והביטול דיבר רבנו הרבה מאד וביאר כמה דברים נפלאים שזוכים לזה. אבל כאן מדבר על עניין מסוים מאד בהתקרבות לצדיק שלכאורה לא נוגע להווה, אלא לעתיד לבא. ונראה שהכוונה אחרי תחית המתים (כך משמע בחפץ ה׳/[טו] ובחסד לאברהם).

אבל בחי׳ של ברור ע״י אחיזת הקב״ה בכנפות הארץ וינערו רשעים ממנה נראה שכבר יתחיל בימי המשיח ע״י חבלי משיח כמבואר בחסד לאברהם שיהיו ימי צרה גדולה בכל התחומים ולא נשאר לאדם אלא גוויתו ואין לו משען אלא בטחון בהקב״ה והוא נסיון נוראה שמי שיש בלבו טינה ומי שאין בלבו כסופים גדולים להקב״ה יתנער ויפול מהאחיזה במשיח ולא יגאל. ואולי גם לזה התכוון רבנו שטוב להתקרב לצדיק הדור כי מסתמא כשיתגלה משיח זה יהיה הוא בעצמו. כמבואר במ״א/[טז] שבכל דור יש מי שראוי להיות משיח אם היה מגיע עת גאולה.

ושמעתי מקשים שבשואה לא ראינו שהצרה החזירה בתשובה אדרבה הרבה התרחקו מרוב צרות. ונ״ל שרק שלשים שנה אחרי השואה ירדה לעולם רוח תשובה שסחפה רבים, וטעות לומר שזה בגלל מלחמת יוה״כ אלא זו רוח משמים שירדה כארבע שנים אח״כ. שאז קמה ישיבת אור שמח לישראלים/[יז], ובזמן קצר קמו עוד ועוד ישיבות של בעלי תשובה. ונראה שאז התחיל הברור של ימות משיח ע״י רוח טהרה לבד.

וככל שמתקרב הקץ מתרבות הצרות ומתחבר רוח טהרה עם יום צרה לברר טוב מרע. כמובא בספרי מוסר הראייה מהמשנה (כלים יז יג) על כלב הים שנבחן אם הוא מיושבי הים או יושבי היבשה, להיכן הוא בורח בשעת צרה, כך גם יהודי שבשעת צרה צועק לה׳, סימן שבפנימיותו הוא נבדל מהרשעים. ובבחי׳ ״יתבררו ויתלבנו ויצרפו רבים, והרשיעו הרשעים״ דהיינו שהצרה היא כור ההיתוך שמבדיל בן הזהב לסיגים, וסמוך לקץ יתלבנו מי שנראו שחורים, ותתגלה הקדושה הנעלמת שבהם, ע״י שיצורפו בכור הצרות של חבלי משיח, ויהיה ניכר היטב בינם לבין הרשעים הגמורים שאין בהם שום בחי׳ מהנ״ל.

וכמו ששמענו כמה ספורים על חילונים שאין להם שום קשר ליהדות ולא סממן יהודי אבל בשעת צרה פרץ מליבם צעקה לה׳, שמלמד על שרשם הקדוש המבדיל אותם לגמרי מהרשעים. וגם אח״כ בשמחת תורה תשפ״ד, ומהחטופים עוד שנתים אח״כ, שמענו איזה התעוררות גדולה של תשובה במסירות נפש נוראה שהתגלה אצל רחוקים מאד מיהדות מתוך הצרה דייקא.

כאמור עיקר הברור שעליו מדובר כאן הוא האחרון ממש, ועל כן נראה שעיקר הקושי בשיחה זו הוא להבין כיצד יועיל לי ההתקרבות עכשיו, לברור שיהיה בעתיד. כי זה ברור שחז״ל התכוונו לברור האחרון שיהיה בגאולה עצמה, שרק צדיקים יגאלו, ומוכרח שכבר לא תהיה תערובת, אלא יהיו רק רשעים וצדיקים. כי כתיב ״ועמך כולם צדיקים״, דהיינו עם ישראל בעצמו, אבל נתערבו הרבה נשמות ערב רב בישראל (כידוע שהיו כפלים מיוצאי מצרים) וכן גרים שעל ידם נתערב הרבה רע בטוב כמבואר בתורה ה׳ תנינא אות ה׳. ועוד תערובת הנולד מגוי וישראלית. ועוד ממזרים ופסולים שנתערבו ונטמאו בישראל.

(וכמו ששמענו על החטופים לעזה בשמחת תורה תשפ״ד שעברו יסורי גיהנם ודייקא שם התגלה שמי שיש לו נשמה קדושה על ידה התחזק באמונה ועמד בכל הניסיונות ואחרים לא החזיקו מעמד) נמצא שגם מי שנקרא רשע אפשר מאד שהטוב שבו הוא הרבה יותר מהרע, כי שם רשע הוא על החיצוניות ואילו הטוב ורע הם בפנמיות.

[טו] **ברכות דף סג.** אמר רבי טבי אמר רבי יאשיה כל המרפה עצמו מדברי תורה אין בו כח לעמוד ביום צרה שנאמר התרפית ביום צרה צר כחכה אמר רב אמי בר מתנה אמר שמואל ואפילו מצוה אחת שנאמר התרפית מכל מקום.

וביאר בספר חפץ השם (לבעל אור החיים חיים בן עטר) גמרא. כל המרפה עצמו מדברי תורה וכו׳ ואפי׳ מצוה. ...ואתי נמי מדוייק דברי הש״ס דקאמר אינו יכול לעמוד פי׳ ביום צרה היא יום התחיה שהוא יום הדין שנידונין אלו להחיות ואלו לחרפות וינערו רשעים. ולהיות שנתרפה מד״ת ביום צרה צר כחו שאין בו כח לעמוד כי כל העוסק בד״ת שיהיה הטל טל תורה מחייהו ויכול לעמוד ויחיה ומי שאינו מתחזק ללמוד תורה אין לו טל תורה להחיות בו ואין בו כח לעמוד והיה לחרפון ויקוים בו וינערו רשעים וכו׳ רח״ל ואתא שמואל ואמר לאו דוקא תורה אלא אפילו מצוה אחת פירוש שבאה לידו ויכול לעשותה ולא עשאה מתשת כחו ליום התחיה. והוא שלא עשה תשובה אבל אם עשה תשובה אין לך דבר שעומד כנגד התשובה. וק״ל:

[טז] **סנהדרין צח:** – אמר רב נחמן אי מן חייא הוא כגון אנא שנאמר והיה אדירו ממנו ומושלו מקרבו יצא אמר רב אי מן חייא הוא כגון רבינו הקדוש אי מן מתיא הוא כגון דניאל איש חמודות.

שיח שרפי קודש – חלק א תמח – וְעַתָּה, כְּפִי אֲשֶׁר נוֹדָע הַדָּבָר אֲשֶׁר דִּבֶּר אֵלֵינוּ רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה בְּעֵת שָׁגְלָה אֶת הַמַּאֲמָר שֶׁבְּלִקּוּטֵי תִּנְיָנָא (סִימָן כח): דַּע שֶׁיֵּשׁ חִלּוּקִים בֵּין הַתּוֹרוֹת וְכוּ׳, וּמוֹהֲרַנ״תְ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, מֵעֹצֶם הֶרְגֵּשׁוֹ בְּזִכּוּת לְבָבוֹ אֶת עֹמֶק נוֹרְאוֹת דְּבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים, עַד כִּי בָּעֲרוּ בְּקִרְבּוֹ כְּלֵהֶבֶת שַׁלְהֶבֶת מַמָּשׁ, לֹא יָכֹל לְהִתְאַפֵּק, וְנָתַן אֶת קוֹלוֹ בְּפָנֵי כָּל הַנִּצָּבִים עָלָיו: אוּלַי כָּךְ הוּא הַפֵּרוּשׁ מַה שֶּׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה: אֵין בֶּן דָּוִד בָּא אֶלָּא בְּהֶסֵּח הַדַּעַת, הַיְנוּ שֶׁיִּהְיֶה בָּעוֹלָם וְלֹא יֵדְעוּ כִּי כְּבָר הוּא. וּבְבָאוּר יוֹתֵר שָׁמַעְתִּי מֵאֲבִי זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, שֶׁאָמַר בְּזֶה הַלָּשׁוֹן: יִשְׂחָחוּ ״מָשִׁיחַ מָשִׁיחַ״, וּלְבַסּוֹף הִנֵּה הוּא, ״מָע וֶועט שְׁמֵיסָען מָשִׁיחַ מָשִׁיחַ, צוּם סוֹף הָאט אִיז עָר״. וְרַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה גִּלָּה אֶת עֵינָיו וְהֶרְאָה לוֹ כִּי גַּם רַב נַחְמָן אָמַר כֵּן: אִי מִן חַיֵּי אֲנָא בְּסַנְהֶדְרִין פֶּרֶק חֵלֶק אִיתָא: בְּגוֹן אֲנָא, אֲבָל כִּמְדֻמֶּה לִי מֵאֲשֶׁר שָׁמַעְתִּי מֵאֲבִי זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, שֶׁרַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה סַיֵּם אָז: אֲנָא הוּא. (שָׁם).

[יז] **ישראלים אמריקאים** התחילו קצת לפני כן שם נראה שהתחיל מתקופת ההיפים כעשרים שנה אחרי המלחמה שמרדו בממסד ואח״כ גם זה נמאס וחפשו תוכן אמיתי.

ומוכרחים לומר שההתקרבות היום כשעדיין מעורב טוב ורע יועיל ליום צרה שיהיה אחרי הברור האחרון דהיינו כשהרע יהיה נפרד לגמרי ויתנקו ברשעים לחוד והטוב בצדיקים לחוד ואז ינער הקב״ה את הרשעים מהארץ.

ונראה שזה מחדש רבנו כאן שמי שמתקרב לצדיק אמת היום יזכה לעתיד לבוא להיקרא מאנשי הצדיק ואפשר שיהיה נלווה לצדיק וקשור בו גם בתחית המתים. אבל נראה שגם ההתקרבות לצדיק גם זה בעצמו בחי׳ של לאחוז בכנפות הארץ וינער רשעים ממנה, כי מי ששקוע בארציות וישות וגאווה קשה מאד שיקרב לצדיק כראוי/[יח].

ונראה שבהתקרבות לצדיק יש שני ברורים, כי מי שיתגבר על מניעות להתקרב לצדיק זה בעצמו מברר שהמתקרב הוא טוב אע״פ שבחיצוניות נראה רע. ועוד גם מי שיאחז בצדיק הצדיק יברר ממנו את הרע.

נמצא הברור הראשון הוא עצם ההתקרבות לצדיק אמת שכידוע יש על זה מניעות עצומות כמבואר בתורה ע׳ שכשנגד כח המושך שלו יש כח המכריח ודוחה ממנו. וראה חיי מוהר״ן תב שהצדיק בכוונה עושה שיחלקו עליו ובתורה רמג שלא נראה עליו שום קדושה אדרבה להפך כמו שיר השירים, וראה תורה קמ שהצדיק נדמה שמתנהג הפך האמת. וראה תורה קנב כמה מניעות עצומות יש על ההתקרבות לצדיק שהקליפה סובבת אותו וכל הפתחים סתומים לבד מפתח האמונה עי״ש. נמצא שמאד קשה להתקרב לצדיק האמת, ועל כן יתכן שמי שמתגבר על מניעות האלה זה בעצמו ברור.

אבל עיקר הוא כוחו הגדול של צדיק האמת להכניע את הרע של אנשיו. כי כח הצדיק האמיתי גדול מאד וראה בספר המדות/[יט] שאין לאדם להתגאות כי הוא סה״כ כעט אצל הסופר אצל הצדיק, אלא שזה נעלם מאד. וראה תורה קכט שהמקורב לצדיק נאכל לו והכלל שהמזון נעשה חלק מהניזון, נמצא שבוודאי נעשה גם בעצמו מבורר טוב מרע דאל״ה איך יסבול אותו הצדיק. וראה בזה גם בדרך ה׳ לרמח״ל ח״ב פ״ג אות ח׳ שהנתלה בצדיק נעשה טפל לו, נמצא שמסתמא עי״ז יברר הרע ממנו. וראה בספר תפארת היהודי אות קמז בשם היהודי הקדוש מפרשיסחא שאמר כל המחובר לטהור הרי הוא כמוהו/[כ]. והקשה לו הרבי בונם הרי לקתה מדת הדין. והשיב לו שלהיות מחובר לטהור היא עבודה יותר מלהיות טהור בעצמו. ובפרט רבנו כוחו גדול מאד אפילו היום כמו שרואים בחוש הרבה רחוקים מאד מיהדות שרק הגיעו לציונו הקדוש מיד התעוררו בתשובה שלימה, ואמר נצחתי ואנצח. ואמר שכל מי שנזכר בו נעשה כתינוק שנולד. ועוד אמר הרבה בשבחים על הלומד את ספרו ליקוטי מוהר״ן בעיון, ובוודאי כוחו גדול לתקן את כל העולם, גם מי שלא מצליח לקיים כל עצותיו כראוי. ואמר שבהעלם הוא נחל נובע המשקה עצים גם מתחת לאדמה מה שלא רואים כלל עד שאפילו רחוקים מאד בתנאי שלא חולקים עליו להדיא, מקבלים איזה חיות ממנו. **ונראה בוודאי** המשמש את הצדיק לא גרע מבהמתו של הצדיק שרוכב עליה. עיין בבראשית רבה ס׳ ח׳ על הפסוק (בראשית כד לב) ״ויבוא האיש הביתה״ דהיינו אליעזר כשהגיע לבית לבן, אומר המדרש שפתח את זממי הגמלים. ומקשה שם מדוע זמם אותם, הרי היו גמלי אברהם אבינו, ומדוע חשש שיאכלו גזל, האם הם פחותים מחמורו של רבי פנחס בן יאיר (בחולין ז.:)/[כא]. ועי״ש מהרז״ו שכתב התירוץ פשוט שהחמור שהיה רוכב עליו אברהם אבינו בוודאי היה כחמורו של רפב״י מק״ו. אך שאר בהמותיו היה צריך לזמם. וכמבואר במדרש (שם מא ה) ובירושלמי דמאי פ״א (המעשה בחמורו של רפב״י). עכ״ל. **נמצינו למדים** ששימוש הצדיק הוא חיבור לטהור שמטהר אפילו בהמה מגושמת כמו חמור עד כדי שתיהיה נזהרת ונשמרת מאכילת טבל. קל וחומר אנו שלא נשאר בהמה אלא נזכה להכניע את כל היצה״ר. והעיקר לזכות ע״י הצדיק לשפלות וענווה, וכמבואר בתורה עב תנינא שזה עיקר המוחין דגדלות שמתנוצץ ע״י ראית הצדיק והסתכלות הצדיק בו, וזה מה שיקום בתחיית המתים, דהיינו רק השפלות שהיתה בו מחיים. וזה רואים בחוש וכמבואר בתורה קלה/[כב] שמתקרב לצדיק

[יח] **עניין זה** צ״ע כי מסברא כך נראה ברור שע״י הצדיק רק יוצאים מישות וגשמיות לעבדות ה׳ תשובה ושפלות, אלא שמאידך רואים שהצדיק הוא דייקא זה שמקרב רחוקים ביותר וכמבואר שעיקר כבודו ית׳ הוא שרחוקים מתקרבים. ובחוש רואים שהם לא נראים כל כך טוב, וצ״ל שבאמת נשמות גדולות לא ניכרות במראה עינים רגיל אלא למי שיש לו עינים לראות.

[יט] **ספר המדות** – לימוד אות טו. אֵין לְהִתְגָּאוֹת בְּהַשָּׂגוֹת גְּדוֹלוֹת אוֹ בְּמַעֲשִׂים טוֹבִים, כִּי הַכֹּל עַל־יְדֵי הַצַּדִּיק שֶׁבַּדּוֹר, וְהוּא אֵצֶל הַצַּדִּיק כְּעֵט אֵצֶל סוֹפֵר.

[כ] **נקט לשון המשנה כלים** פרק יב משנה ב – אוּנְקְלִי (דהיינו המוט של) דַּרְגָּשׁ, טְמֵאָה. וְשֶׁל נַקְלִיטִין, טְהוֹרָה. שֶׁל שְׁדָה, טְמֵאָה. וְשֶׁל אַקּוֹן, טְהוֹרָה. שֶׁל שַׁלְחָן, טְמֵא. שֶׁל מְנוֹרַת הָעֵץ, טָהוֹר. זֶה הַכְּלָל, כָּל הַמְחֻבָּר לַטָּמֵא, טָמֵא. וְהַמְחֻבָּר לַטָּהוֹר, טָהוֹר. וְכֻלָּן אַחַת אַחַת בִּפְנֵי עַצְמָן, טְהוֹרוֹת: עכ״ל המשנה. וכונת הרבי לומר שזה אמור גם על המחובר לצדיק.

[כא] עיין חולין דף ז.: מאי בהמתן של צדיקים (דלעיל אמרו שאין הקב״ה מביא לה תקלה וממנה למדו ק״ו לצדיקים) דרבי פנחס בן יאיר הוה קאזיל לפדיון שבויין וכו׳..... אקלע לההוא אושפיזא רמו ליה שערי לחמריה לא אכל [דף ז:] חבטינהו לא אכל נקרינהו לא אכל אמר להו דלמא לא מעשרן עשרינהו ואכל. אמר ענייה זו הולכת לעשות רצון קונה ואתם מאכילין אותה טבלים.

[כב] תורה קלה – ....כִּי טֶבַע הַקְּטָנוּת שֶׁיִּתְבַּטֵּל לְגַבֵּי הַגְּדֻלּוּת. וְעַל כֵּן כְּשֶׁמְּקָרֵב לְהַצַּדִּיק נִתְבַּטֵּל הַגְּדֻלּוּת, כִּי עַל יְדֵי אוֹר הַגָּדוֹל שֶׁל הַצַּדִּיק נִתְבַּטֵּל לְגַמְרֵי. וְהוּא בְּחִינַת (אִיּוֹב כ״ט): ״רָאוּנִי נְעָרִים וְנֶחְבָּאוּ״, הַיְנוּ עַל יְדֵי שֶׁרוֹאִים פְּנֵי הַצַּדִּיק נֶחְבָּאִים הַקְּטַנּוּת נִתְבַּטֵּל לִפְנֵי גְּדֻלּוּת.....

אמיתי זוכה ליותר שפלות. **ועיקר השימוש** ודאי מי שזוכה לשמשו בחייו, אבל נראה שגם קיום עצותיו ולימוד תורותיו נקרא שימוש, שעי״ז יהיו שפתותיו דובבות, ואזי הצדיק כמו חי בשני עולמות כמבואר בגמ׳ בכורות לא:/[ג], וע״כ גם עי״ז זוכים לתשובה שלימה דהיינו שפלת ועונה. **עוד מצינו** שהנקרא על שם הצדיק נידון כמחובר אליו כמבואר בב״ק דף מ. שרשות משנה (וכן פסק הרמב״ם נזקי ממון פ״ד)– דאיתא שם ששור מועד אם נתחלפו בעליו חוזר להיות תם. ובגמ׳ שם דף מ: לא רק חילופי גברא אלא אפילו קטן שהגדיל ושוטה שנשתפה נחשב שינוי בעלים. ופירש הערוך השלחן (חו״מ שפט יח) כיון שאפשר שהבעלים החדש ישמור יותר טוב. **ואם כן** אפשר לומר שהכי נמי וכ״ש שאדם חוטא, ואפילו שכבר נעשה לא היתר, כדאיתא בגמ׳ עבר ושנה נעשה לו כהיתר, והרי הוא כמועד, אבל אם מתקרב לצדיק אמת שבכוחו לשמרו טוב יותר, הרי זה רשות משנה, ואע״פ שכבר היה נחשב למועד, חוזר ונידון כתם. **ולפ״ז הכי** נמי אם הוא אצל צדיק שבכל רגע מתחדש (וכמו שאמר רבינו על עצמו) כי הצדיק עושה תשובה בכל רגע, ובעל תשובה נעשה אדם אחר לגמרי, וכחו גדל מרגע לרגע, ממילא אנשיו בכל רגע נעשה אצלם רשות משנה. ולעולם לא דנים אותם כמועד אלא כתם. אבל מסתמא זה דווקא כשקורא לעצמו על שם הצדיק: אני חסיד ברסלב ולומד דעתו ועצותיו ומשתדל לקיימן.

לאחוז בכנפות הארץ וינער רשעים ממנה

עניין זה כיצד יאחוז הקב״ה בכנפות הארץ וינער את הרשעים לא מצאתי ביאור מפורש. ונ״ל לבאר עפ״י כמה רמזים שמצאתי. ונראה שכנפות הארץ הן הארציות שהיא הכנף המסתיר את הקב״ה בעולם. וכמו שכתוב שלעתיד ״לבא ולא יכנף עוד מוריך וראו עיניך את מוריך״, ועל אותו הזמן כתיב ״ומלאה הארץ דעה את ה׳ כמים לים מכסים״. עוד מבואר בסוף מעשה מבעל תפילה/[ד] שלעתיד לבא יגלה הצדיק את האמת בעולם ואזי כל מי ששקוע בתאוות ממון אפילו קצת יתמלא כל כך בושה עד שיחפור בור לקבור את עצמו. גם עיין תורה צח/[ה] על מאמר חז״ל נתן בו את עיניו נעשה גל של עצמות. שרבנו מבאר שהצדיק יכול ליתן את כח הראות שלו לאדם חוטא, ועי״ז (יהיה גל של עצמות) יתגלה לו עוצם עוונו, עד היכן מגיע הפגם, ועי״ז פורחת נשמתו ממנו מרוב בהלה. עוד מבואר בחסד לאברהם/[ו] שחבלי משיח יהיו ייסורים נוראים בכל העניינים

.....וְהַסִּימָן עַל זֶה אִם הוּא מְקֻשָּׁר לְהַצַּדִּיק, הוּא אִם יֵשׁ לוֹ שִׁפְלוּת, כִּי טֶבַע הַקְּטָנוּת שֶׁיִּתְבַּטֵּל לִפְנֵי גְּדֻלּוּת כַּנַּ״ל. וְעִקַּר הַהִתְקַשְּׁרוּת הוּא אַהֲבָה, שֶׁיֹּאהַב אֶת הַצַּדִּיק אַהֲבָה שְׁלֵמָה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (בְּרֵאשִׁית מ״ד): ״וְנַפְשׁוֹ קְשׁוּרָה בְּנַפְשׁוֹ״, וְתַרְגּוּמוֹ: ׳חֲבִיבָא לֵהּ בְּנַפְשֵׁהּ׳, וּכְמוֹ שֶׁכָּתוּב (שְׁמוּאֵל א י״ח): ״וְנֶפֶשׁ יְהוֹנָתָן נִקְשְׁרָה בְּנֶפֶשׁ דָּוִד״. וְאַהֲבָתוֹ אֶת הַצַּדִּיק יִהְיֶה יוֹתֵר מֵאַהֲבַת נָשִׁים, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב (שְׁמוּאֵל ב א): ״נִפְלְאַתְךָ אַהֲבָתְךָ לִי מֵאַהֲבַת נָשִׁים״. .....

[ג] בכורות דף לא: דאמר רב יהודה אמר רב מאי דכתיב אגורה באהלך עולמים וכי איפשר לאדם לגור בשני עולמים אלא אמר דוד רבונו של עולם יאמרו דבר שמועה מפי בעולם הזה דאמר ר׳ יוחנן משום ר׳ שמעון בן יוחי כל תלמיד חכם שאומרים דבר שמועה מפיו בעולם הזה שפתותיו דובבות בקבר ואמר רבי יצחק בר זעירי מאי קראה וחכך כיין הטוב הולך לדודי למישרים דובב שפתי ישנים ככומר של ענבים מה כומר של ענבים כיון דאדם נוגע בו דובב אף תלמידי חכמים כיון שאדם אומר דבר שמועה מפיו דובבות שפתיו בקבר.

[ד] **מעשה יב מבעל תפילה** – ...וְתֵכֶף כְּשֶׁנָּתְנוּ לָהֶם מֵאֵלּוּ הַמַּאֲכָלִים הִתְחִילוּ תֵּכֶף לְהַשְׁלִיךְ אֶת כַּסְפָּם וּזְהָבָם כַּנַּ״ל וְטָמְנוּ עַצְמָן בְּמַחְלוֹת עָפָר מִגֹּדֶל הַבּוּשָׁה וְהָעֲשִׁירִים הַגְּדוֹלִים וְהָאֲלוּפוֹת הַנַּ״ל, נִתְבַּיְּשׁוּ בְּיוֹתֵר וְגַם הַקְּטַנִּים שֶׁהָיוּ נִקְרָאִים אֶצְלָם ״חַיּוֹת רָעוֹת״ כַּנַּ״ל, נִתְבַּיְּשׁוּ בְּעַצְמָן גַּם כֵּן עַל שֶׁהָיוּ עַד הֵנָּה קְטַנִּים בְּעֵינֵי עַצְמָן מֵחֲמַת שֶׁאֵין לָהֶם מָמוֹן כִּי עַתָּה נִתְגַּלָּה שֶׁאַדְרַבָּא, הַמָּמוֹן הוּא עִקַּר הַבּוּשָׁה כִּי אִלּוּ הַמַּאֲכָלִים הַנַּ״ל יֵשׁ לָהֶם סְגֻלָּה זוֹ שֶׁמִּי שֶׁאוֹכֵל מֵהֶם מִמָּמוֹן מְאֹד כִּי מַרְגִּישׁ סִרְחוֹן הַמָּמוֹן כְּמוֹ צוֹאָה וְטִנּוּף מַמָּשׁ וַאֲזַי הִשְׁלִיכוּ אֲלֵילֵי כַּסְפָּם וַאֲלֵילֵי זְהָבָם וְאַחַר כָּךְ שָׁלְחוּ לְשָׁם אֶת הַבַּעַל תְּפִלָּה הַנַּ״ל וְנָתַן לָהֶם תְּשׁוּבוֹת וְתִקּוּנִים, וְטָהֵר אוֹתָם וְהַמַּלָּךְ הַנַּ״ל מָלַךְ בְּכָפָּה וְכָל הָעוֹלָם שָׁבוּ אֶל הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, וְעָסְקוּ רַק בְּתוֹרָה וּתְפִלָּה וּתְשׁוּבָה וּמַעֲשִׂים טוֹבִים אָמֵן כֵּן יְהִי רָצוֹן בָּרוּךְ ה׳ לְעוֹלָם אָמֵן וְאָמֵן. ....וכמו שֶׁכָּתוּב: ״בַּיּוֹם הַהוּא יַשְׁלִיךְ הָאָדָם אֶת אֲלִילֵי כַּסְפּוֹ וְאֶת אֲלִילֵי זְהָבוֹ וְכוּ׳ לַחְפֹּר פֵּרוֹת וְכוּ׳ לָבוֹא בִּנְקִרוֹת הַצֻּרִים״ וְכוּ׳ הֱיוּ שֹׁלְשִׁלִיכוּ תַּאֲוַת מָמוֹן שֶׁהִיא עֲבוֹדָה זָרָה מַמָּשׁ וְיִטְמִינוּ עַצְמָן בְּחֲפִירוֹת וְכוּ׳ כַּמְבֹאָר בְּמַעֲשֶׂה הַנַּ״ל כִּי הַמָּמוֹן הוּא מַסְרִיחַ כְּמוֹ צוֹאָה מַמָּשׁ כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב: ״תְּזָרֵם כְּמוֹ דְוֶה צֵא תֹאמַר לוֹ״

[ה] **תורה צח** – .....וזהו פירוש הגמרא: נתן עיניו בו – כלומר שיהיה רואה בעיניהם של צדיקים. ונעשה גל של עצמות – גל מלשון התגלות, ועצמות מלשון (ישעיהו ל״ג:ט״ו): עוצם עיניו מראות ברע. דהינו שהוא רואה מה שפגם, שהיה נסתר ממנו מקדם. ואין ענש גדול מזה, כשאדם רואה מה שפגם:

[ו] **חסד לאברהם** מעין ה׳ נהר לז – לבאר סוד חבלי המשיח, וסוד בעתה אחישנה: – הענין שהגאולה יש לה ב׳ עתות, בעתה דהיינו שיהיה הגאולה לישראל בנחת עת לשחוק, ולא יזכו אלא כשרים שבהם, וימית המשיח כל החוטאים, ולא יזכו אלא אחד מעיר ושנים ממשפחה. ויש שילחץ עתה שיחלץ עני בעניו וישובו בתשובה ויזכו כל החייבים, והיינו שתרבה הצרה אשר כמוהו לא נהיתה, שאין לישראל אז כי אם גוייתם מרוב עוני, ותרבה הבכיה, ויתרככו הלבבות הקשות מרוב הצער, והיינו שכבר לא נשאר הבטחה אלא בבורא, כי פעמים הרבה יתעורר הבכייה על צרת ענין א׳, ואם הם בנחת מצרת הלחם, או בצער מצרת הלחם, והם בנחת מצרת המות. או הם בצרת המות, והם בנחת מצרת העוני וכיוצא, והיינו משגב לעתות בצרה: **אמנם צרה זו** שתהיה להם אז היא כוללת כל הצרות יחד עד שאין שום נחת משום בחינה, דהיינו בכייה דדלות אין לחם ושמלה, ואין נחת, ואין מושב, ואין בית, ואין עיר, ואין כסות בקרה, אלא כל אחד ואחד אין לו אלא גוייתו מצר מהשביה ומהמיתה ומהחרב, שהקדוש ברוך הוא מחליף להם מיתה בעוני, ולכן לא ימות המשיח , והיינו מ״ה ימים שעתידין ישראל לצאת מירושלים להיות במדבר העמים, כעין שהיה לוט בהפיכת סדום שלא הציל בידו אפילו פיסת בר ויצא אל המדבר, ממש דומה בדומה כך יהיו צרתן של ישראל, וכולם נפוצים על פני המדבר, שכל צרות שעברו ישראל מעולם לא היה כצער הזה, עד שיתגלה שם משה רבע״ה לישראל שיחיה ויבכה עמם בצרתם, כדרך שבא ובכה עמהם על נהרות בבל, ושם ימנו ישראל מ״ה ימים כנגד מדת משה רבינו כנגד שם מ״ה, ולא יאכלו שם אלא מה שימצאו במדבר שרשים מלוחים, אז ישובו שם כולם בתשובה: **ומי שלא יסבול** ויאמר נתנה ראש, ילך אל האומות ויכלה עמהם, והשאר יצטרפו בצער ההוא כל א׳ כפי שיעור עוונו, והצדיק יתברך

ביחד. נמצא שכל מי שחיותו מגשמיות יאבד ממנו פתאם כל חיותו. נמצא שאז רק בעלי נשמה גדולה יתעוררו באמונה חזקה ויתחזקו מחיות רוחנית דקדושה אע"פ שלא היו רגילים לזה. או מי שיאחז בצדיק.

עוד להבין עומק עניין הנ"ל "לאחוז בכנפות הארץ וינערו רשעים ממנה" כי יאבד מהם החיות הגשמית שרגילים בה, נראה לבאר עפ"י המבואר בתורה ח' אות ח'/[כז] שד' כנפות הארץ בחי' ד' ציציות ששרשם בד' יסודות העולם. שמהטוב שבהן נמשך חיות דקדושה, ומהרע שבהם החיות דסט"א, שהיינו מהרב דקליפה, עשו איש אדמוני, בחי' טלית אדומה, נמשך כל המדות הרעות, וכמבואר בתורה ד' עפ"י משנת חסידים שמהרע של ד' יסודות משתלשל כל המדות ותאוות רעות. ומבאר בתורה ח' הנ"ל שהאחיזה בכנפות הארץ היא אחיזה בד' יסודות, דהיינו ביטול הרע שבהן וממילא יתבטל כל הרע הנמשך מהם, וכל מי שחיותו מהרע שבהן יפול. ונראה שמזה בעצמו ישתלשלו כל היסורים של חבלי משיח הנ"ל, כי יתבטל כל החיות הגשמית, ורק חיות דקדושה הנמשכת מהצדיק האמת תשאר למי שחפץ בה. וראה תורה סו תנינא שהצדיק הוא יסוד פשוט שרש לכל הד' יסודות. וראה תורה סז תנינא שד' יסודות נמשכים מד' אותיות הויה, והצדיק אוחז למעלה מהן באחד שקודם להתחלקות לד' דהיינו ביסוד פשוט. ועל כן ממנו משך כל החיות דקדושה, וכנראה שעל כן מי שאחוז בו היטב, ויש לו חיות ממנו, יוכל להתקיים מחיות דקדושה.

ועפ"ז נראה שהניעור יהיה בכמה שלבים תחילה בייסורים כנ"ל שעי"ז יהיה ברור ראשון של כל מי שחיותו מגשמיות. ואח"כ התגלות האמת בכל עצמתה בחי' "ולא יכנף עוד מוריך" "ומלאה הארץ דעה", והוא ברור שני שכל השקוע באיזה תאוות רעה יקבור עצמו מרוב בושה, או תפרח נשמתו מרוב בהלה. ושם בחסד לאברהם נראה שהניעור שמדבר עליו הוא שלב שלישי של ביעור כל הרע בעצמו אחרי שהבית המקדש בנוי/[כח], שאז כבר יהיה מבורר טוב מרע לגמרי, ורק נשאר לנער את הרע מהעולם. וכשישארו רק צדיקים בעולם תחרב כל הגשמיות/[כט] ויהיה הכל מים וצדיקים מרחפים ע"פ המים.

השורש המלוח במעיו כמן, ויחזק באלהיו, והבינוני ישוב, והרשע נדחה או ישוב ויצטער, ואין כח ביד מרע"ה אלא לבכות עמהם, ותרבה הבכייה והתשובה שם, **ומיד יקומו מתי מדבר**, ותצמח גאולה, ותקום שכינה מעפרה, שתחלת נפילתה היתה מעת שמתו דור המדבר, ויהיה דור יובל דור גאולה וחירות, ומיד יבואו גאולים לירושלים הבנויה ובית המקדש הבנוי, ותבא עמהם שכינה ותשרה במקדש, ויבאו דגלים כימי צאתם ממצרים, **ואז יאחז הקדוש ברוך הוא בכנפות הארץ וינערו רשעים ממנה**, ועכ"ז אין להם כי אם גוייתם, ואח"כ יעשרו עושר גדול מביזת גוג מגוג שימצאו, ועכ"ז אין להם שמחה אלא ביי"י, כדכתיב זה היום עשה י"י נגילה ונשמחה בו, אכי"ר. וזמש"ל:

[כז] **תורה ח' אות ח' – וזהו בחינות ארבע ציצית**, כי ארבע ציצית הם בחינת הרוח חיים, וכמו שכתוב (יחזקאל ל"ז ט'): כה אמר ה' מארבע רוחות באי הרוח; שעל ידי זה מכניעין הרוח סערה, שהוא הרוח של המתנגדים, החולקים על הצדיקים אמתיים, שממשיכין אריכת הרוח שלהם מהרב דקלפה, שהוא בחינת עשו איש שעיר כנ"ל. ועל כן ציצית הוא לשון שער, כמו שכתוב (שם ח): ויקחני בציצית ראשי; כי על ידם נבנע עשו איש שעיר, בחינת רוח סערה כנ"ל. **וזה בחינת טלית לבן**, שנתעטף הקדוש ברוך הוא וסדר שלש עשרה מדות (כמו שאמרו רז"ל ראש השנה יז:), כי השלש עשרה מדות הן בחינות הרוח חיים דקדשה כנ"ל. **וזהו בחינת טלית**, שהוא ארבע כנפות, בחינות הרוח מארבע רוחות כנ"ל. והינו טלית לבן, הפך בחינות רוח דקלפה, בחינת עשו, שהוא אדמוני כלו כאדרת שער (בראשית כ"ה כ"ה), ופרש רש"י: כטלית – כטלית דיקא, בחינת טלית דקלפה, שהוא בחינת טלית אדום, שמשם נמשך הרוח של הרשעים כנ"ל. **ועל ידי טלית דקדשה**, שהוא בחינת טלית לבן, מכניעין אותו, כי משם נמשך הרוח חיים דקדשה, שהוא בחינת שלש עשרה מדות של רחמים כנ"ל. ועל כן נתעטף הקדוש ברוך הוא בטלית לבן דיקא וסדר לפני משה שלש עשרה מדות של רחמים, הינו כנ"ל, כי על ידי טלית דקדשה, שהוא בבחינות מקיף, שהוא בחינת הרוח חיים, בחינות (קהלת א':ו'): סובב סבב הולך הרוח, נבנע טלית דקלפה, בחינת הרוח דקלפה. **וזהו (איוב ל"ח י"ג): לאחוז בכנפות הארץ וינערו רשעים ממנה**; כי על ידי הארבע כנפות, שהם בחינת הרוח חיים דקדשה, שהם בחינת הארבע ראשים הנ"ל, על ידם וינערו רשעים, בחינת משפיל רשעים עדי ארץ – ראשי תבות: אש, רוח, מים, עפר, כנ"ל:

עוד שם אות יא – מכנף הארץ זמרת שמענו צבי לצדיק, ואמר רזי לי רזי לי, אוי לי, בגדים בגדו ובגד בוגדים בגדו (ישעיהו כ"ד ט"ז). **מכנף הארץ** – זה בחינת כנפי הציצית, ששם הרוח חיים, שהוא בחינת כנור של דוד, שהיה מנגן על ידי הרוח צפונית וכו' כנ"ל, כי הנגינה והזמירות נמשכין מהרוח חיים שבכנפי ראה, כידוע. וזהו: זמרת שמענו – בחינת הנגון של כנור של דוד, שהוא בחינת הרוח חיים, שהוא בחינת כנפי הציצית, בחינת מכנף הארץ כנ"ל, ועל ידי זה מכניעין הרשעים, בבחינת: לאחז בכנפות הארץ וינערו רשעים ממנה. וזהו: צבי לצדיק – פרש רש"י: עתיד להיות מצב ותקומה לצדיקים, הינו כנ"ל, כי על ידי הרוח חיים הנ"ל מתגברין הצדיקים על הרשעים כנ"ל. וזהו: ואמר רזי לי וכו' אוי לי – פרש רש"י: שנגלו לי שני רזים: רז פרעניות ורז ישועה, והרי תרחק הישועה עד וכו'. הינו כנ"ל, כי הרוח של הרשע גדול בשעתו, בבחינת רוח סערה, שמשם כל הצרות ואריכת הגלות של ישראל. וזהו: בגדים בגדו ובגד בוגדים בגדו – כי יניקת הבוגדים והרשעים הוא מבחינת פגם הבגדים, דהינו פגם הציצית, שהם בכנפי הבגד, דהינו מפגם הארבעה יסודות, שאחיזתן ושרשם העליון הוא בחינת ארבע ציצית כנ"ל. אבל סוף כל סוף: פחד ופחת ופח עליך יושב הארץ וכו' – כי כל הרשעים יכרעו ויפלו, כי לסוף כלה ונאבד וכו' כנ"ל, כי הצדיקים גמורים מכניעין אותם ומשפילים רשעים עדי ארץ על ידי הרוח חיים שלהם, שהוא בחינת ציצית, בחינת מכנף הארץ זמרת שמענו כנ"ל.

[כח] **עניין זה** לא ברור מספיק כי עיין חסד לאברהם ג' יב שם מבואר שביאת משיח ובנין הבית הכל ביום אחד. ולפ"ז חבלי משיח ומ"ה ימים במדבר שמדבר עליהם שם במעין ה' נהר לז הם לפני ביאת משיח לא משמע כן שם. אבל אולי הכוונה שהכל יהיה עם המשיח, אבל יתגלה לבולם שהוא המשיח רק בסוף.

[כט] **ראה סנהדרין צח**: שלעתיד לבוא באלף השביעי יחרב העולם ויהיה כולו מים– בחדושי גאונים שם הביא בשם דרש משה: ידוע שלעתיד יהיו הצדיקים כולם רוחניים, ושטים בשכלם במים, ודעתם מרחפת על פני מים חיים מים טהורים מים קדושים, ומלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים. וזה ודאי אמרו "ושטים על פני המים", וזה ברור. עיי"ש. והיעב"ץ כתב, דהיינו שיחזור העולם להיות מים כפי שהיה בתחילה, כדכתיב: "ורוח אלקים מרחפת על פני המים". (הובא בביאור חברותא שולביץ שם הערה 147)

חבלי משיח עפ״י דברי רבנו שעיקר הנסיון יהיה באמונה.

רואים בחוש שראשית הברור הוא בנסיון האמונה, ועיקר חבלי משיח היא האפיקורסות שמתפשטת בעולם, שכידוע התחילה בימיו ההשכלה הנוראה שהפילה המונים, וגם מלחמת גוג ומגוג רבנו אמר (שיש״ק ב׳ סז) שתהיה אפיקורסות נוראה שתרד לעולם. וכבר רואים בחוש כיצד הטכנולוגיא מערבבת את העולם כל הרע של הגויים נמצא נשמע ונראה בכל רגע בכל מקום, ויש לו כח מושך נורא, והמלחמה גדולה והברור נעשה בכל יום. ואע״פ שדייקא עם הנסיונות באמונה גם ירדה לעולם רוח תשובה, וכבר בזמן רבנו אמר שבימיו יש התעוררות וכסופים דקדושה שלא היו בימים קדומים יותר, כנראה שלצורך הבחירה ירדו ביחד, וככל שמתקרב הקץ מתגבר רוח התשובה ויחד עמה נסיון באמונה ע״י הטכנולוגיא להפיל מהקדושה/[ל] ולקלקל את המדמה שבו תלויה האמונה (תורה ח תנינא).

חז״ל כינו את הזמן הסמוך להתגלות משיח ״חבלי משיח״ מובן מזה שהתגלות משיח היא לידה. וכמו שבלידה בהכרח יש עליה כל כך הרבה מניעות שחייבת לבוא ביסורים (תורה ב׳ תנינא בסוף), כך גם איתא בחז״ל שעם התגלות משיח תיהיה מלחמת גוג ומגוג, ואפילו אם לא תיהיה מלחמה רגילה, אבל ייסורים היא חייבת להיות, כמו בכל לידה, אפילו קלה של צדקניות, אבל אין לידה בלי ייסורים. ולידה היא שינוי מהות רוחני, (כמו צמח שמתחדש מרקבון דייקא) אע״פ שאפשר שהייסורים העיקריים יהיו ייסורי הנפש, וזה מסתבר מאד/[לא] אבל כידוע ייסורי הנפש עפ״י רוב הן קשים מיסורי הגוף. כי גם ייסורי הגוף תלויים רק בדעת והנפש. וחבלי הלידה הם לכל אחד כפי הכלים שלו לקבל את המהות החדשה שתיוולד אז. (בעניין ההכרח להההפך למהות חדשה בגאולה כי הגאולה מחייבת שינוי צורה עיין ערבי נחל פרשת יתרו, וזה נעשה ע״י צרה שרק על ידה אפשר לשנות צורה. ראה גם תורה ק״ע צרה עושה צורה)

סִפֵּר הַמַּשְׁגִּיחַ דְּלֶיְיקְווּד, הגה״צ רַבִּי נָתָן מֵאיר וַוכְטְפוֹיגֶל זצ״ל, שֶׁשָּׁמַע מֵרַבִּי אַהֲרֹן קוֹטְלֶר, שֶׁיֵּשׁ לוֹ ״קַבָּלָה״ מֵהֶחָפֵץ חַיִּים, שֶׁהַמִּלְחָמָה הָאַחֲרוֹנָה (דהיינו מלחמת העולם השלישית) תִּהְיֶה אַתְחֲלְתָּא דִּגְאֻלָּה, וּבֶן תּוֹרָה אֲמִתִּי שֶׁמַּבְדִּיל וּמְנַתֵּק מִן הַגּוֹיִים אֵין עָלָיו שׁוּם שְׁלִיטָה! וְהוֹסִיף הַמַּשְׁגִּיחַ, שֶׁיֵּשׁ לוֹ בְּ״קַבָּלָה״ אִישׁ מִפִּי אִישׁ מֵרַבִּי יְהוֹשֻׁעַ לֵיְב דִּיסְקִין זי״ע, שֶׁאָמַר ״שֶׁבַּמִּלְחָמָה הָאַחֲרוֹנָה קֹדֶם בִּיאַת מְשִׁיחַ, כָּל הָ״עֶרְהלִיכְער אִידְן׳ יִנָּצְלוּ״. וּבֵאֵר הָרַב וַוכְטְפוֹיגֶל: מַה זֶּה ׳עֶרְהלִיךְ אִיד׳? מִי שֶׁמַּבְדִּיל מִן הָעַמִּים! מַבְדִּיל מֵחֻקּוֹת הָעַמִּים, אֵין לוֹ שַׁיְכוּת עִם הַתַּרְבּוּת שֶׁלָּהֶם, עִם הָעִתּוֹנִים שֶׁלָּהֶם, עִם הַמּוּזִיקָה וְהַסְּפָרִים שֶׁלָּהֶם! מְנֻתָּק מֵהֶם לְגַמְרֵי! מְמַחְשַׁבְתָּם, וְהַשְׁקָפָתָם, מִדִּבּוּרָם וּלְבוּשָׁם! /[לב]\

ועיקר הפגם שבכל הנ״ל הוא פגם המדמה שנעשה מבולבל ונתפס רק לחיצוניות בכל דבר. והתרופה לזה ביאר רבנו בתורה ח׳ תנינא היא צדיק האמת שרק על ידו והתורה שלו אפשר לברר ולתקן את המדמה.

וכיון שהברור ע״י ניעור, הוא בכל יום, ובוודאי יש צדיק שצריך להתקרב אליו כי בכוחו לעזור ועל ידו להנצל, צריך יומם ולילה לחפש אותו, גם אפשר שהוא יהיה המשיח בבא העת ובימיו גם יהיה הניעור האחרון, ודייקא על כן הוא נגלה ונסתר מאד מהעולם. וכמבואר בשיש״ק/[לג] שכשיתגלה משיח יתברר שהוא כבר היה כאן זמן רב וכולם שמעו עליו אבל יהיה קשה מאד להתקרב אליו כיון שכבר מפורסם כאיש משחת ורע מעללים.

[ל] **ורואים בחוש** דייקא עכשיו ככל שמתקרבים להתגלות משיח כך תרבות הגויים נכנסת ביותר קלות לכל בית ולכל לב, כבר הרבה שנים יש עיתונים אבל עכ״פ זה לוקח יום יומים עד שיודעים ולבד מזה ירא שמים לא קורא עיתונים והס״מ המציא רעיון נפלא להקטין את העולם, וברגע אחד היום אפשר לדעת מה קורה בכל פינה בעולם, ולהזדהות עם כל גוי מושחת בכל מקום בעולם וללמוד ממנו ולשמוע אותו את המודה החדשה שלו והחייתית שלו. זה התחיל בטלפון והמשיך בפלאפון שח״ו מי שנמצא בדרך לא יפסיד וזה ממשיך באינטרנט המכונה ״רשת״ דהיינו שכבר הס״מ לא מסתיר כלל כוונתו לתפוס אותך ברשת שלו. וזה לא משנה אם יש לך גישה לרשת אבל חברא חברא אית ליה וכל התפוס ברשת נעשה בעצמו רשת לתפוס את חבירו במה שמדביק את חבריו בשאיפות הגוי וכסופיו ונושא שיחותיו הכל ביטוי של כל התאוות המוציאות את האדם מן העולם האכילה והתאווה הידועה והכבוד והממון. וכיו״ב. וקשה מכולם התפיסה שהממון יענה את הכל ובעל הממון הוא בעל הדעה וכיו״ב.

[לא] **בשיש״ק ח״ב אות סז** שמשיח יכבוש את העולם בלא חומר נפץ. אבל אין ראיה מכאן שלפני בואו תהינה מלחמות. בעולם שהן חבלי משיח.

[לב] **וּכְשֶׁשָּׁמַע פַּעַם** אַחַת דִּבּוּרִים בֵּין בְּנֵי הַיְשִׁיבָה עַל פְּצָצַת הָאָטוֹם, אֵיךְ אֶפְשָׁר לְהַנָּצֵל מִמֶּנָּה וְכוּ׳ אָמַר הַמַּשְׁגִּיחַ שִׂיחָה שְׁלֵמָה לִבְנֵי הַיְשִׁיבָה וְשָׁאַל בִּתְמִיהָה: אֵיךְ בֶּן תּוֹרָה שׁוֹאֵל שְׁאֵלוֹת כָּאֵלּוּ? בֶּן תּוֹרָה שֶׁמַּבְדִּיל וּמַפְרִישׁ מִן הָעַמִּים, אֵין לוֹ שׁוּם חֵשֶׁשׁ סַכָּנָה! הוּא מַבְטָח בְּמֵאָה אַחוּז שֶׁיְּנָצֵל!!! וְאֵין בָּזֶה שׁוּם מָקוֹם לִשְׁאֵלָה וְלֹא ׳עֶרְוֶווען׳ וְלֹא סַפֵּקוֹת! (״לקט רשימות״ חנוכה, יעו״ש עוד). **אֲמְנָם לְזִכּוּת** שֶׁלֹּא יִהְיֶה בָּנוּ שׁוּם שֶׁמֶץ שֶׁל גּוֹי צָרִיךְ עֲבוֹדָה רַבָּה! וּכְפִי שֶׁסִּפֵּר הַמַּשְׁגִּיחַ הַנַּ״ל בַּשִּׂיחָה, שֶׁפַּעַם אַחַת הִמְתִּין הֶחָפֵץ חַיִּים עֶשֶׂר דַּקּוֹת בְּשִׁתִּיקָה לִפְנֵי שֶׁבֵּרַךְ ״שֶׁלֹּא עָשָׂנִי גּוֹי״! וּלְאַחַר מִכֵּן בֵּאֵר אֶת הַנֶּהֱגָתוֹ: ״בָּדַקְתִּי אֶת עַצְמִי הֵיטֵב אִם אֵין בִּי שׁוּם נְקֻדָּה שֶׁל גּוֹי! וְרַק אַחַר כָּךְ בֵּרַכְתִּי אֶת הַבְּרָכָה״... **וּכְשֶׁנִּגַּשׁ פַּעַם** אַחַת אַבְרֶךְ אֶחָד אֶל הַמַּשְׁגִּיחַ דְּלֶיְיקְווּד וְשָׁאַל אוֹתוֹ: הִצִּיעוּ לִי וְלַחֲבֵרַי מִשְׂרָה, וְסוֹף דָּבָר הָיָה שֶׁאֲנִי לֹא קִבַּלְתִּי מִשְׂרָה זוֹ, לָמָּה? עָנָה לוֹ הַמַּשְׁגִּיחַ שֶׁהַכִּירָם הֵיטֵב: הֶחָבֵר שֶׁלְּךָ לֹא קָרָא וְלֹא לָמַד שׁוּם סְפָרִים שֶׁל גּוֹיִים, לָכֵן הוּא זָכָה בַּמִּשְׂרָה! הַשּׁוֹמְעִים נִרְעָשׁוּ וְאָמְרוּ: לְפִי דִּבְרֵי הַמַּשְׁגִּיחַ, כַּלָּנוּ יֵשׁ בָּנוּ מַשֶּׁהוּ מִן הַגּוֹיִים? עָנָה הַמַּשְׁגִּיחַ: ״גַּם אֲנִי בְּתוֹכָם״... (״לקט רשימות״ חנוכה, עמוד מ״ד)

[לג] **שיח שרפי קודש** – חלק א אות תמח – וְעַתָּה, כְּפִי אֲשֶׁר נוֹדָע הַדָּבָר אֲשֶׁר דִּבֵּר אֵלֵינוּ רַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה בְּעֵת שֶׁגִּלָּה אֶת הַמַּאֲמָר שֶׁבִּלְקוּטֵי תִּנְיָנָא (סימן כח): דַּע שֶׁיֵּשׁ חִלּוּקִים בֵּין הַתּוֹרוֹת וְכוּ׳, וּמוֹהַרְנַ״תְ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, מֵעִצָּם הֲרְגִּשׁוֹ בְּזַוּוּת לְבָבוֹ אֶת עֹמֶק נוֹרְאוֹת דְּבָרָיו הַקְּדוֹשִׁים, עַד כִּי בָּעֲרוּ בְּקִרְבּוֹ כְּלֶהָבֶת שַׁלְהֶבֶת מַמָּשׁ, לֹא יָכֹל לְהִתְאַפֵּק, וְנָתַן אֶת קוֹלוֹ בְּפָנֵי כָּל הַנִּצָּבִים עָלָיו: אוּלַי כָּךְ הוּא הַפֵּרוּשׁ מַה שֶּׁאָמְרוּ רַבּוֹתֵינוּ זִכְרוֹנָם לִבְרָכָה: אֵין בֶּן דָּוִד בָּא אֶלָּא בְּהֶסַח הַדַּעַת, הֵיְינוּ שֶׁיִּהְיֶה בָּעוֹלָם וְלֹא יֵדְעוּ כִּי בְּבָר הוּא. וּבְבֵאוּר יוֹתֵר שָׁמַעְתִּי מֵאָבִי זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, שֶׁאָמַר בְּזֶה הַלָּשׁוֹן: יִשְׂחָחוּ ״מְשִׁיחַ מְשִׁיחַ״, וּלְבַסּוֹף הִנֵּה הוּא, ״מָע וֶועט שְׁמִיסְען מְשִׁיחַ מְשִׁיחַ, צוּם סוֹף הָאט אִיז עֶר״. וְרַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה גִּלָּה אֶת עֵינָיו וְהֶרְאָה לוֹ כִּי גַּם רַב נַחְמָן אָמַר כֵּן: אִי מִן חַיֵּי אֲנָא בְּסַנְהֶדְרִין פֶּרֶק חֵלֶק אֵיתָא: כְּגוֹן אֲנָא, אֲבָל כִּמְדָמֶּה לִי מֵאֲשֶׁר שָׁמַעְתִּי מֵאָבִי זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה, שֶׁרַבֵּנוּ זִכְרוֹנוֹ לִבְרָכָה סִיֵּם אָז: אֲנָא הוּא. (שָׁם).

ואדרבה ידברו עליו עתק ובוז דיבה ושקרים שאין האוזן יכולה לשמוע כמבואר בספר פרקי היכלות/[לד]. כמו שדברו על משה רבנו, עד שהסכימו כולם לקבלו אחרי בשנה השניה ליציאת מצרים כשנבלעו קרח ועדתו. נמצא כנ״ל שמאד קשה להתקרב לצדיק האמת, ואם זה לא קשה אולי הוא לא צדיק האמת, אבל מי שמצליח להתגבר על המניעות ומתקרב מחזיק ואוחז בצדיק האמת, ינצל מהניעור האחרון ומסתמא גם מכל הניעורים והברורים של חבלי משיח.

עד כאן ההקדמה

*

שיחה כב

טוֹב מְאֹד מִי שֶׁזּוֹכֶה לִהְיוֹת מְקֹרָב לְצַדִּיק אֱמִתִּי דבר זה כבר האריך בו רבנו הרבה בכמה תורות ושיחות, אבל כאן מדבר לעניין מסויים, **כִּי לֶעָתִיד לָבוֹא כְּתִיב (איוב לח יג)**/[לה] **״לֶאֱחֹז בְּכַנְפוֹת הָאָרֶץ וְיִנָּעֲרוּ רְשָׁעִים מִמֶּנָּה״, שֶׁיֹּאחֲזוּ** הקב״ה **בְּכַנְפוֹת הָאָרֶץ וְינַעֵר אֶת הָרְשָׁעִים.** כפי שיבאר לקמן הכוונה שינער את הארץ וכל מי שאחיזתו היא רק בארץ ולא ברוחניות או בצדיק אזי יתנער ויפול. והביאור נ״ל שלעתיד לבוא כשיתקיים ״ולא יכנף עוד מוריך״ דהיינו שהקב״ה לא יסתיר עצמו בכנפות הארץ, כי ״תמלא הארץ דעה את ה״, ותתגלה האמת בכל עצמתה, אזי כל מי שאחוז בארציות וחיותו מגשמיות, יאבד את חיותו ויתמלא בושה נוראה וירצה לקבור עצמו (כמבואר כל זה בסוף מעשה מבעל תפילה).

אֲבָל מִי שֶׁהוּא מְקֹרָב לְצַדִּיק אֱמִתִּי אֲזַי יַחֲזִיק וְיֹאחֲזוּ/[לו] עַצְמוֹ בְּהַצַּדִּיק ע״י שתחילה יחזיק בחוזק כדי להתגבר על כל המניעות שיש על ההתקרבות לצדיק/[לז], אזי גם אח״כ ישאר אחוז בצדיק, **וְיִהְיֶה נִשְׁאָר קַיָּם** כשהקב״ה יאחז בכנפות הארץ **וְלֹא יִהְיֶה נִנְעָר עִם הָרְשָׁעִים מֵאַחַר שֶׁיַּחֲזִיק וְיֹאחֲזוּ עַצְמוֹ בְּהַצַּדִּיק** ועצותיו **:** כאמור בהקדמה באריכות שנראה שעיקר הפסוק הזה נאמר על לעתיד לבא אחרי ימות משיח שבהם יהיה הברור טוב מרע, וההתקרבות היום תועיל גם אז. אבל נראה שגם לכל הברורים שיהיו בימות משיח וגם לפני שיתגלה, מתכוון רבנו כאן.

[לד] **ספר פרקי היכלות** רבתי פרק לג אות א׳ ואשאל מה אותות שיעשה מנחם בן עמיאל ויאמר אלי מטטרו״ן ומיכאל שנה קודם שבוע אחת משגר הקדוש ברוך הוא שליח לישראל בבטח בשלוה בדיצה בעליצה ובעליזה. הוא דור עני שאין לו זכות אלא **עומדין ומתריזין כנגדם ומבזין אותם בשוקים וברחובות שקורין לסטים ומשומדים ואומרים עליו דברים שאין האוזן יכולה לשמוע:**

אות ב– באותו שעה אמר כך הקדוש ברוך הוא עדין לא שעבדו שעבודין הן מבקשין יותר, מיד הקדוש ברוך הוא כועס וחובש למשיח שמנה שנים מצומצמות כנגד שמונת ימי מילה, מה תינוק זה שמנה ימים שלא נימול אינו ראוי לבא בקהל, אף אותם שנים שמשיח נחבש הקדוש ברוך הוא מסתיר פניו ממנו:

אות ג– **שוב נותן הקדוש ברוך הוא פתחון פה לישראל עליו ביותר ואומר זה לזה תדעו שאותו אדם תועה היה והיה (מרעה) [מתעה] את ישראל כלום חבש פרעה את משה ששליח זה חבשוהו:**

[לה] **איוב פרק לח** (יג) לֶאֱחֹז בְּכַנְפוֹת הָאָרֶץ וְיִנָּעֲרוּ רְשָׁעִים מִמֶּנָּה:

פרש״י – לֶאֱחֹז בְּכַנְפוֹת הָאָרֶץ. וְעוֹד הֲמִימֶיךָ צִוִּיתָ לֶאֱחֹז בְּכַנְפֵי הָאָרֶץ כְּאָדָם שֶׁאוֹחֵז בְּכַנְפֵי הַטַּלִּית וּמְנַעֲרָהּ? כֵּן אֲנִי עָתִיד לֶאֱחֹז בְּכַנְפוֹתֶיהָ וּלְנַעֵר אֶת הָרְשָׁעִים. וְכֵן הוּא אוֹמֵר ״וַה׳ יַטֶּה אֶת יָדוֹ וְכָשַׁל עוֹזֵר״ (ישעיהו לא ג) כְּאָדָם הָאוֹחֵז בְּיָדוֹ דָּבָר, וּמַטֶּה יָדוֹ, וְהוּא נוֹפֵל:

חלקת מחוקק (אלשיך)– אך לא כן הרשעים אשר קנאת בהם כי הלא רוב טובתם פה להאכילם איזה זכות אם היה בהם היא הכנה לאחוז בכנפות הארץ וינערו כו׳ **כי לעתיד תוסר חלאת הארץ ותזדכך באופן תהיה אחיזה לו יתברך בה ועל ידי כן יאחוז בכנפות הארץ כמי שמנער טלית** ויפלו עפר וצרורות ארצה. **כן בזמן התחיה על ידי אחיזתו יתברך בארץ הלזו ואז וינערו רשעים כעפר הנושר מהטלית כי יהיו כפסולת בערך מהות הארץ וכבלתי דבק.** כי אם כעפר וצרורות הנושרים מהטלית בנעור אותו אשר דבקו בו והם פסולת טפל אל איכות הטלית ונופל ממנו כן יהיו פגרי הרשעים אשר בארץ המה קבורים בה כדומן והנה אין זה כי אם על שהאכילום מעשיהם הטובים ולא נותרה בהם קדושה שאם לא כן לא היו ננערים ממנה כדומן מטלית הננער:

[לו] **ספר יאיר אור** –ערך תפש, אחז, החזיק – (ה) **החזיק מורה שאוחזו בחוזק. וההבדל בין אחז ותפש: תפש מורה שאוחז דבר הרוצה לישמט ממנו ולברוח, מה שאין כן אחז המורה רק אחיזה בדבר מה.** אחז נמצא על עצמים הגיוניים, לא כן תפש: ״חיל אחז״ (שמות טו, יד), ״צירים אחזוני״ (ישעיהו כא, ג). וכן חזק: ״שמה החזיקתני״ (ירמיה ח, כא). תפש ואחריו בי״ת, מציין רק תחילת התפישה; אחז בבי״ת, מציין גם האחיזה המתמדת: ״אחז בקרנות המזבח״ (מ״א א, נא) – לא יכול לומר ׳תפש׳, כי המזבח לא יברח ממנו. אבל ״תופש כינור״ (בראשית ד, כא), ״תופשי משוט״ (יחזקאל כז, כט) – הוא כמו ׳את כינור׳, ׳את משוט׳. ״ותתפשהו בבגדו״ (בראשית לט, יב) – כי רצה לברוח, לא אחזה בו. ועל זה אמר (ישעיהו ג, ו): ״כי יתפוש איש באחיו״ – שלא יישמט.

[לז] **נראה כי באמת** הנסיונות וכח המכריח הם כל הזמן ממילא תמיד יש עליות וירידות באחיזה בצדיק על כן צריך תמיד כשמתגבר כח המכריח צריך להחזיק חזק ואזי כשהוא נחלש גם מי שאחוז נשאר מקורב.

מובא שמצוות ציצית היא סגולה להחזיק מעמד באותו זמן שיתקיים לאחוז בכנפות הארץ וינערו רשעים ממנה. דהיינו ע״י שלובש בגד בעל ד׳ כנפות ומחייב עצמו/[לח] להטיל בה ד׳ ציציות בד׳ הכנפות. והיא שקולה ככל המצוות/[לט]. נראה לבאר כי כל המצוות הן לצוות ולהתחבר אליו ית׳ וציצית היא כמציץ מן הכרכים בו ית׳, שקולה כנגד כולם. וראה תורה ח׳/[מ], ששרשה בי״ג מדות (שבאריך) ועל ידה יש לאדם חיות דקדושה, להתגבר על היצה״ר בחי׳ עשו כולו אדרת שיער בטלית אדומה. וע״י שקשור לחיות דקדושה לא יהיה ננער כשיאחז הקב״ה בד׳ כנפות הארץ וינער את הרשעים. ונראה כנ״ל כי ע״י שאחוז בחיות דקדושה לא יפול כשתתגלה האמת לעתיד לבוא וכל הרשעים יאבדו את חיותם הגשמית והבושה הנוראה מהאמת תתפח בפניהם וירצו לקבור עצמם בארץ. ויתקיים בהם נתן בו את עיניו ונעשה גל של עצמות. אבל המקיים מצוות ציצית הוא כמו אחוז בצדיק/[מא] וחיותו מהקדושה. כי ארבע ציצות בחי׳ ד׳ יסודות דקדושה שמהם רוח החיים קדושה/[מב] שמקבלים מהצדיק/[מג] שממנו תוצאות חיים/[מד].

עד כאן ביאור חברותא לשיחה כב

*

ימות משיח ולעתיד לבוא

עיין סנהדרין דף צח: – תָּנָא דְּבֵי אֵלִיָּהוּ: צַדִּיקִים שֶׁעָתִיד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְהַחֲיוֹתָן אֵינָן חוֹזְרִין לַעֲפָרָן, שֶׁנֶּאֱמַר: ״וְהָיָה הַנִּשְׁאָר בְּצִיּוֹן וְהַנּוֹתָר בִּירוּשָׁלַיִם קָדוֹשׁ יֵאָמֶר לוֹ כָּל הַכָּתוּב לַחַיִּים בִּירוּשָׁלָיִם״. מָה קָדוֹשׁ לְעוֹלָם קַיָּים – אַף הֵם לְעוֹלָם קַיָּימִין. וְאִם תֹּאמַר: אוֹתָן שְׁנִים שֶׁעָתִיד הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא לְחַדֵּשׁ בָּהֶן אֶת עוֹלָמוֹ, שֶׁנֶּאֱמַר: ״וְנִשְׂגַּב ה׳ לְבַדּוֹ בַּיּוֹם הַהוּא״, צַדִּיקִים מָה הֵן עוֹשִׂין? הַקָּדוֹשׁ בָּרוּךְ הוּא עוֹשֶׂה לָהֶם כְּנָפַיִם כִּנְשָׁרִים, וְשָׂטִין עַל פְּנֵי הַמָּיִם, שֶׁנֶּאֱמַר: ״עַל כֵּן לֹא נִירָא בְּהָמִיר אָרֶץ וּבְמוֹט הָרִים בְּלֵב יַמִּים״. וְשֶׁמָּא תֹּאמַר: יֵשׁ לָהֶם צַעַר? תַּלְמוּד לוֹמַר: ״וְקוֹוֵי ה׳ יַחֲלִיפוּ כֹחַ יַעֲלוּ אֵבֶר כַּנְּשָׁרִים יָרוּצוּ וְלֹא יִיגְעוּ יֵלְכוּ וְלֹא יִיעָפוּ״.

[לח] **ראה ברכות דף סג.** – אמר רבי טבי אמר רבי יאשיה כל המרפה עצמו מדברי תורה אין בו כח לעמוד ביום צרה שנאמר (משלי כד י) ״הִתְרַפִּיתָ בְּיוֹם צָרָה צַר כֹּחֶכָה״ אמר רב אמי בר מתנה אמר שמואל ואפילו מצוה אחת שנאמר ״התרפית״ מכל מקום.

ועיין ספר חפץ השם (לרבי חיים בן עטר) על ברכות דף סג. גמרא. כל המרפה עצמו מדברי תורה וכו׳ ואפי׳ מצוה. קשה בשלמא למ״ד מד״ת שפיר דה״ק דאי הוה עסיק באוריית׳ אגוני מגנא ואצולי׳ מצלא כדמסיק בש״ס וה״ק אפי׳ יש בידו עונות שחייב עליהם יסורין התורה מצילתו דאי לית ליה עון פשיטא דלמה יהיה לו פורענות דיצטרך להגנת התורה אלא ודאי דהגם דיש בידו התורה פוטרתו שאין לך בן חורין כמי שעוסק בתורה. **אלא הא דקאמר שמואל אפילו מצוה משמע דעונש קאמר ופשיטא דמי שעובר על מצות ה׳ ענוש יענש אפילו שלא בעת צרה ומאי אריא ביום צרה. ונראה דהכא קאמר במצות עשה וכדאיתא בגמרא גבי ההוא עובדא דרב קטינא דאמר ענשיתו אעשה ומהדר ליה בעידן ריתחא ענשינן וזה ביום צרה צר כחכה דהיינו בעידן ריתחא והשתא מפרשינן רישא נמי דאפי׳ אין בידו עון אחר אלא ביטול תורה אם נתרפה ולמ״ד ברפיון ביום צרה צר כחכה.** וצריך האדם להתאזר ללמוד בתמידות לעבודת ה׳ אלא דקשה לי עם מאמר ז״ל במקום אחר אקרא דרפאים בל יקומו כל המרפה עצמו מד״ת אינו עומד בתחיית המתים שהוא עונש חמור יותר ממה דמשמע הכא מהש״ס ונראה דהיינו הך דהכא ואתי נמי מדוייק דברי הש״ס דקאמר אינו יכול לעמוד פי׳ ביום צרה היא יום התחיה שהוא יום הדין שנידונין אלו להחיות ואלו לחרפות וינערו רשעים. ולהיות שנתרפה מד״ת ביום צרה צר כחו שאין בו כח לעמוד כי כל העוסק בד״ת שיהיה הטל טל תורה מחייהו ויכול לעמוד ויחיה, ומי שאינו מתחזק ללמוד תורה אין לו טל תורה להחיות בו ואין בו כח לעמוד והיה לחרפון, **ויקוים בו וינערו רשעים וכו׳ רח״לן.** ואתא שמואל ואמר לאו דוקא תורה אלא אפילו מצוה אחת, פירוש שבאה לידו ויכול לעשותה ולא עשאה, מתשת כחו ליום התחיה, והוא שלא עשה תשובה, אבל אם עשה תשובה אין לך דבר שעומד כנגד התשובה. וק״ל:

[לט] **הפרדס לרש״י** הלכ׳ ציצית: אמר ר׳ שמעון כל המקיים מצות ציצית [מעלה עליו הכתוב] כאלו מקיים כל המצות שנאמר וראיתם אותו וזכרתם את כל מצות ה׳. רבי חנינא בן אנטיגנס אומר כל המקיים מצות ציצית זוכה למה שכתוב [זכריה ח׳] (ביום ההוא) [בימים ההמה אשר] יחזיקו עשרה אנשים מכל [לשונות] הגוים [והחזיקו] בכנף איש יהודי. ואמרינן כל המבטל מצות ציצית מכנף בגדו עליו הוא אומר [איוב ל״ח] לאחוז בכנפות הארץ וינערו רשעים ממנה:

[מ] **ראה לעיל** בהקדמה

[מא] **בפרי עץ חיים** שער ציצית פרק ב׳ ״והנה ענין אלו הד׳ ציצית, כולן יוצאין מן היסוד הנקרא צדיק עליון. וכמ״ש הפסוק, ״מכנף הארץ זמירות שמענו צבי לצדיק״

[מב] **כמבואר** בתורה ח׳ אות ח׳ ואות יא כנ״ל.

[מג] **תורה ח׳ אות ב** – אך מאין מקבלין הרוח חיים, דע, שעקר הרוח חיים מקבלין מהצדיק והרב שבדור, כי עקר רוח החיים הוא בהתורה, כמו שכתוב (שם א): ורוח אלקים מרחפת על פני המים – הוא התורה, והצדיקים דבקים בתורה, ועל כן עקר הרוח חיים הוא אצלם. ובשהוא מקשר להצדיק והרב שבדור, כשהוא מתאנח ומאריך רוחה, ממשיך רוח החיים מהצדיק שבדור, שהוא דבוק בהתורה, אשר שם הרוח. וזהו שנקרא הצדיק (במדבר כ״ז י״ח): איש אשר רוח בו – שיודע להלך נגד רוחו של כל אחד ואחד (כמו שפרש רש״י שם). כי הצדיק ממשיך ומשלים הרוח חיים של כל אחד ואחד כנ״ל.

[מד] **תורה ח׳ בביאור רבב״ח** – כי הצדיק שומע כל האנחות של הדבקים בו, כי ממנו תוצאות חיים לכל אחד, כי הוא איש אשר רוח בו כנ״ל.

חברותא (שולביץ) הערב (143) ענין זה, של ימות המשיח והעולם הבא, אם הם דברים נפרדים או שהם היינו הך, נתבאר בהקדמה. עיי"ש. ובספר אור החמה כתב בשם מהרח"ו, ששתי תחיות יהיו. אחת בימות המשיח, אשר אז יקומו המתים מקבריהם, ואז יזדכך חומרם קצת, ויתקיימו בימות המשיח, ויהיו אוכלים ושותים וכו' בטהרה ובקדושה כנודע. אמנם בעולם הבא, שהוא אלף השביעי, שאז נאמר בו שאין בו אכילה ושתיה וכו', לכך צריך זיכוך גדול יותר, ויהיו בנקיקי הסלעים, שאז נקרא יום הדין הגדול, ואז ימותו שעה אחת, ויזדככו תכלית הזיכוך, באופן שאז יתעלה הגוף בערך הנפש, וויהיה רוחני כמוה ממש. [הובא בבן יהוידע. עיי"ש].

שם הערה (144) כתב הריא"ף, דהיינו שבזמן שבין תחית המתים לעתיד לבוא, אף שהם ימותו, לא יחזרו לעפרם. וכתב, שלפי זה צריך להגיה בדברי רש"י "בין ימות המשיח לעתיד לבוא". ומתוך דברי רש"י נראה, שבזמן המשיח תהיה תחיה לצדיקים לבד. ושאר כל ישראל תהיה תחייתם לעתיד לבוא, ואז בלע המות לנצח. עוד כתב, שאפשר לומר בדעת רש"י שיהיו שתי תחיות לכל העולם. אחת בזמן המשיח, ואחת לעתיד לבוא. ובתחיה של ימות המשיח יחיו זמן רב, ולאחר מכן ימותו כולם. אלא שהצדיקים לא יקברו להיות חוזרים לעפרם. אבל שאר בני אדם ימותו ויקברו, ויחזרו לעפרם. וכך יהיה עד זמן התחיה לעתיד לבוא. ובזמן שבין מיתתם לתחיה שלעתיד לבוא, הקדוש ברוך הוא עושה לצדיקים כנפים כנשרים וכו'. כך נראה בדעת רש"י. אמנם לפי פשוטו כתב, שאותם צדיקים היינו כל ישראל, שעתידים לחיות לאחר ביאת המשיח לפני שיחרב העולם באלף השביעי. ובאותו אלף יהיו שטים על פני המים. עיי"ש. והמהרש"א כתב שיש קצת גמגום בדברי רש"י, מהו "לעולם הבא" ומהו "לעתיד לבוא". עיי"ש.